

УКРАЇНЬСЬКА ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

Річний Звіт

за 2019 рік

Київ 2020 рік

Річний Звіт УГСПЛ за 2019 рік

за заг.редакцією О.Павліченка. – Київ: Українська
Гельсінська спілка з прав людини, 2020. – 54 с.

Напрацьовані матеріали проекту
досягнень УГСПЛ за 2019 рік

© О. Павліченко, О.Мартиненко, О.Біда,
М.Тарахало, О.Семьоркіна, К.Семьоркіна, В.Петров,
В.Потапова, К.Науменко, Л.Єльчева,
М. Щербатюк, Н.Козаренко, 2020

ЗМІСТ

4

**ВСТУПНЕ
СЛОВО**

6

**АНАЛІТИЧНИЙ
НАПРЯМОК**

28

**МЕРЕЖА
ГРОМАДСЬКИХ
ПРИЙМАЛЕНЬ**

18

**СУДОВИЙ
ЗАХИСТ**

37

СПЕЦПРОЕКТИ

47

**ФІНАНСОВИЙ
ЗВІТ**

40

**ОСВІТНІЙ
НАПРЯМОК**

49

**СКЛАД
СПІЛКИ**

52

**ПОДЯКА ЗА
ПІДТРИМКУ**

50

**КЕРІВНІ
ОРГАНИ**

Вступне слово

Олександр Павліченко,
виконавчий директор
Української Гельсінської спілки
з прав людини

УКРАЇНЬСКА ГЕЛЬСІНСЬКА СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ відрізняється від багатьох інших правозахисних організацій тим, що вона працює над подоланням стратегічних проблем в царині прав людини. Це ті часто незручні питання, які вирішуються роками або й десятиріччями, і розв'язання яких майже неможливо досягти в межах одного року чи навіть декількох. Для цього часто треба пройти каскад судових інстанцій і досягти розгляду справи в Європейському суді з прав людини, в інших міжнародних інститутах захисту прав людини. Рішення Європейського суду може з'явитись за 5 або й 10 років після факту заявленого системного порушення, а зміни в державі внаслідок таких рішень будуть відбуватись, можливо, й довше. Але саме такий тектонічний вплив через правові дії – захист в національних судових інстанціях, поданнях до міжнародних судових інститутів, правових висновках (*amicus curiae*) для Конституційного суду чи Європейського суду з прав людини, підготовку або супровід законопроектів – і є характерним саме для УГСПЛ.

2019 рік був неоднозначним і непростим з огляду на зміни, що відбулись на вищих щаблях управління, включно зі зміною уряду та складу вищого законодавчого органу. Будь-які зміни є одночасно і призупиненням чи перезавантаженням поточних проектів, і одночасним вікном можливостей, яке дозволяє формулювати для кандидатів на владні посади питання й пропозиції щодо подолання системних проблем в сфері захисту прав людини в Україні.

УГСПЛ жодним чином не втручалось і не втручається в політику, а також ніколи не виступає як суб'єкт політичного життя, а всі зміни в парадигмі влади розглядає з огляду на покращення чи, навпаки, погіршення можливостей здійснювати захист прав людини в Україні, а також появи чи подолання викликів, що виникають в середовищі громадянського суспільства.

Одним із прикладом позитивних змін у владній вертикалі в 2019 році стало перенесення на новий рівень і нові майданчики питань перехідного правосуддя, яким УГСПЛ займалось в контексті подолання наслідків збройного конфлікту, спричиненого агресією Російської Федерації.

Важливим також залишається постійно актуальне питання про реалізацію Національної стратегії у сфері справ людини, до процесу підготовки і подальшого моніторингу реалізації якої УГСПЛ була дуже активно залучена УГСПЛ, і яка потребує перегляду та внесення до неї змін. Але позитивним є існування політичної волі в реалізації визначених ще в 2015 році цілей стратегії і продовження виконання поставлених завдань.

Ці стратегічні вектори діяльності для УГСПЛ в 2019 році на практиці втілювались в:

- **допомогу** особам, що потерпіли в результаті агресії Російської Федерації, що розв'язала збройний конфлікт на Сході України після окупації в 2014 році Криму;
- **документування** злочинів, вчинених в результаті агресії Російської Федерації;
- **допомогу** вразливим верствам населення через мережу приймалень в різних регіонах України;
- **захист** активістів, які стали жертвами нападів, правовий захист у таких випадках;
- **роботу** в місцях несвободи, зокрема з окремим фокусом на питанні забезпечення медичною допомогою в місцях несвободи;
- **аналітичну** й законотворчу роботу;
- **партнерську** взаємодію з іншими неурядовими організаціями чи коаліціями.

Цей звіт є своєрідним оглядом ефективності роботи організації, яка визначається передовсім тими, хто є безпосередніми виконавцями і кому я висловлюю особисту подяку за віддану роботу і дуже вагомні результати – кожному з моїх колег в Українській Гельсінській спілці з прав людини, без чиїх внесків не було б ні результатів, ні цього видання.

Аналітичний напрямок

Олена Семьоркіна,
експертка УГСПЛ
з законотворчої діяльності

ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ

У 2019 році УГСПЛ продовжила формування законодавчих основ запровадження перехідного правосуддя та заклала фундамент для практичного запровадження окремих його інструментів в практичну діяльність органів державної влади.

Була продовжена співпраця з уповноваженими центральними органами виконавчої влади, основи якої закладені в попередні роки. Спільно з Міністерством з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України доопрацьовано (в рамках робочих груп):

проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження адміністративної процедури державної реєстрації фактів народження та смерті, які відбулися на тимчасово окупованих територіях України»;

проект Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, позбавлених свободи внаслідок збройної агресії проти України».

Окрім того, за ініціативою МінТОТ спеціалістами УГСПЛ надана допомога в формуванні технічних і нормативних засад створення Реєстру фактів порушень прав і свобод людини і громадянина (міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини) у зв'язку з тимчасовою окупацією частини території України. В основі Реєстру – досвід роботи Центру документування УГСПЛ.

Спільно з Міністерством юстиції України розроблено (в рамках робочої групи) зміни до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти».

В рамках Координаційної Ради з питань напрацювання законодавчих пропозицій щодо запровадження перехідного правосуддя Уповноваженого ВРУ з прав людини завершена робота над проектом Закону України «Про засади державної політики захисту прав людини в умовах подолання наслідків збройного конфлікту» (українська модель перехідного правосуддя). Законопроект переданий для подальшого доопрацювання та просування робочій групі з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Комісії з питань правової реформи Президента України.

Була налагоджена співпраця по впровадженню стандартів у сфері прав людини в роботу новообраного парламенту, зокрема, Комітету ВРУ з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин.

Аналітичний напрямок

Пропозиції УГСПЛ включені до Плану роботи Комітету на 2019 рік і третьої сесії 2020 року. В рамках Плану, спільно з Комітетом проведені заходи, на яких представлені документи роботи команди УГСПЛ в питаннях захисту прав людини в умовах збройного конфлікту. Проведено тренінг для народних депутатів України та їх помічників «Роль Парламенту у захисті прав людини» 19 – 20 жовтня 2019 року (спільно з партнерами «Права людини для України» Програми розвитку ООН в Україні, Центром прав людини ZMINA, Освітнім домом прав людини в Чернігові, ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ», Офісом парламентської реформи з питань законодавчого процесу та парламентського контролю). В рамках тренінгу на основі кейсів щодо порушень прав мешканців тимчасово окупованого Кримського півострова, були розроблені пропозиції щодо вирішення проблем «кримчан-нерезидентів».

Під час Правозахисного форуму на тему: «Подолання наслідків конфлікту: порядок денний для нового парламенту» (16 жовтня 2019 року) представлено проміжні результати робочої групи УГСПЛ щодо вирішення проблем досудового розслідування та судового провадження у кримінальних справах, в яких матеріали провадження недоступні або знищені на тимчасово окупованих територіях.

Вході експертного обговорення «Запровадження засад перехідного правосуддя як передумови підготовки до державної політики постконфліктного періоду, деокупації територій та реінтеграції населення» (26 листопада 2019 року) презентована Дорожня карта перехідного правосуддя, пропозиції щодо кроків держави по впровадженню усіх складових перехідного правосуддя, а також презентовано огляд діалогових ініціатив, провадження яких сприятиме суспільному порозумінню і поліпшенню комунікації державної політики з населенням України.

Продовжена міжнародна адвокація захисту прав людини в умовах збройного конфлікту. В рамках діяльності Платформи організацій громадянського суспільства CivilMplus (CivilM+) експерти УГСПЛ брали участь в експертному семінарі «Відновлення справедливості та діалогу в конфліктних регіонах ОБСЄ - два кути перехідного правосуддя» (25-26 червня 2019, Гаага) <https://civilmplus.org/news/usiliya-grazhdanskogo-obshhestva-dlya-osvobodzeniya-uderzhivaemyh/> та Другому міжнародному форумі з питань Донбасу «Реінтеграція в Східній Україні - поліпшення гуманітарної ситуації і розширення контактів між людьми, які живуть по різні боки лінії зіткнення»

Важливим результатом багаторічної роботи УГСПЛ із впровадження стандартів перехідного правосуддя стало розроблення Дорожньої карти правосуддя перехідного періоду

- <https://rada.gov.ua/fsview/182849.html>
- <https://org.zmina.info/event/pravozahysnyj-forum-gromadski-organizaciyi-predstavlyu-u-vr-dorozhnyu-kartu-podolannya-naslidkiv-vijny/>
- <https://rada.gov.ua/news/Novyny/184871.html>
- <https://helsinki.org.ua/articles/eksperty-obhovoryly-4-stratehichni-tsili-kontseptsii-perekhidnoho-pravosuddia-v-ukraini/>

- <https://helsinki.org.ua/articles/eksperty-obhovoryly-4-stratehichni-tsili-kontseptsii-perekhidnoho-pravosuddia-v-ukraini/>

- ▶ <https://civilmplus.org/news/ii-mezhdunarodnyj-forum-po-vostochnoj-ukraine-video/>

- ▶ <https://helsinki.org.ua/articles/uhsp-rozroblyla-dorozhniu-kartu-pravosuddia-perekhidnoho-periodu-dlia-ukrains-koho-suspilstva-v-umovakh-zbrojnoho-konfliktu/...>

► <https://www.facebook.com/Ugsp/ posts/2525124664202141>

Дорожня карта була презентована під час Правозахисного форуму на тему: «Подолання наслідків конфлікту: порядок денний для нового парламенту» (16 жовтня 2019 року) та експертного обговорення «Запровадження засад перехідного правосуддя як передумови підготовки до державної політики постконфліктного періоду, деокупації територій та реінтеграції населення» (26 листопада 2019 року).

УГСПЛ продовжило відстежувати стан врахування прав людини в умовах збройного конфлікту в документах і політичних заявах з питань внутрішньої і зовнішньої політики.

► <https://helsinki.org.ua/appeals/pytannia-ta-chervoni-linii-dlia-prezydenta-ukrainy-volodymyra-zelens-koho/>

Так, щодо заяви від 1 жовтня 2019 року Президента України Володимира Зеленський про зміст обговорень та домовленостей, досягнутих під час засідання Тристоронньої контактної групи у Мінську 1 жовтня 2019 року, була опублікована позиція УГСПЛ «Питання та «червоні лінії» для Президента України Володимира Зеленського»

► <https://civilmplus.org/uk/announcements/2-j-mizhnarodnij-forum/>

В ході реалізації проекту проект DRA були проведені експертні робочі столи «Перехідне правосуддя: підходи до імплементації, створення дорожньої мапи, інфостратегії і партнерської мережі», «Підвищення ролі громадянського суспільства в переговорних процесах на Донбасі: зниження ризиків і покращення каналів комунікації з громадськістю» в рамках 2-го Міжнародного Форуму по Східній Україні «Реінтеграція на Донбасі - поліпшення гуманітарної ситуації і відновлення міжособистісних контактів в зоні конфлікту» (13-14 листопада 2019, «CivilM+», Київ).

► <https://civilmplus.org/uk/publications/mizhnarodnij-dosvid-ta-natsionilni-mehanizmi-vidshkoduvannya-zbitkiv-zhertvam-konfliktu-v-ukrayini/>

Підготовлено та видано Policy Papers «Міжнародний досвід та національні механізми відшкодування збитку жертвам конфлікту в Україні» (в рамках платформи «CivilM+»).

► <https://helsinki.org.ua/artides/scho-mayut-znaty-vijskovi-yurysty-pro-perehidne-pravosuddya-ta-spetsyifiku-roboty-myrotvorchih-misij/>

► <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2531983460420994&set=a.1386702134949138&type=3&theater>

► https://helsinki.org.ua/articles/bezpechna-reintehratsiia-pro-shcho-ydet-sia-mova/?fbclid=IwAR38oH6R5favkUsZwwH4z5Ybzu1ozMGn-TwzUw5GaAlbhQBkZ1f_zl74Uo

Принципи перехідного правосуддя були презентовані під час семінарів

- 94 начальникам територіальних підрозділів поліції Донецької і Луганської областей;
- слухачам Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
- студентам-учасникам Національного змагання юридичних клінік України з консультування клієнтів.

Проведено аналіз перспектив реалізації механізмів амністії і люстрації в рамках співпраці з Національною платформою «Діалого про світ і безпечної реінтеграції»).

► <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2526933300926010&set=a.1386702134949138&type=3&theater>

► <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2703518599879160&set=pcb.2703518649879155&type=3&theater>

та розроблені перспективи співпраці між експертами в сфері перехідного правосуддя, миробудівництва та медіації.

Олена Семьоркіна,
експертка УГСПЛ з
законотворчої діяльності

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЗАКОНОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

УГСПЛ розроблено Методологію проведення експертизи законодавства України, проектів нормативно-правових актів на відповідність міжнародному гуманітарному праву та засадам правосуддя перехідного періоду в частині забезпечення прав осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії.

На основі Методології проведено галузеву експертизу (цивільне законодавство – компенсації жертвам), вироблено рекомендації для доопрацювання Методології та рекомендації щодо удосконалення законодавства та адміністративної практики.

Методологія та результати галузевої експертизи на її основі були представлені під час експертної дискусії про забезпечення прав жертв збройного конфлікту через забезпечення якості законодавства (30 вересня 2019 року) та Презентації результатів експертизи законодавства на основі Методології проведення експертизи законодавства України, проектів нормативно-правових актів на відповідність міжнародному гуманітарному праву та засадам правосуддя перехідного періоду в частині забезпечення прав осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії (19 грудня 2019 року).

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-rozroblyla-metodolohiiu-udoshkonalennia-zakonodavstva-shcho-stosuiet-sia-osib-iaki-postrazhdaly-vnaslidok-zbroynoi-ahresii/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/pravozakhysnyky-prodovzhuut-protydiu-dyskryminatsiynym-zakonom/>

Важливим напрямком роботи експертів УГСПЛ є робота з підготовки змін до законодавства щодо вирішення проблеми досудового розслідування/судового слідства/виконання вироків щодо підозрюваних/обвинувачених, справи кримінальних проваджень яких відсутні (знаходяться на окупованих територіях) – робота триває.

27 вересня 2019 року разом з Верховним Судом, правоохоронними органами та іншими державними органами, адвокатами та правозахисними організаціями Круглого столу на тему «Розгляд судами справ, матеріали яких перебувають на непідконтрольних територіях та в окупованому Криму». Презентація проекту Закону України щодо особливостей досудового розслідування та судового провадження у справах, в яких матеріали провадження недоступні або знищені на тимчасово окупованих територіях».

► <https://helsinki.org.ua/articles/pravnyky-pratsiuiut-nad-vyrishenniam-pytannia-rozghliadu-sudamy-sprav-materialy-iakyykh-perebuvaiut-na-nepidkontrol-nykh-terytoriiakh-ta-v-okupovanomu-krymu/>

Окрім того, надані висновки щодо законопроектів:

- до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» (щодо забезпечення права осіб, які незаконно позбавлені особистої свободи, на безоплатну вторинну правову допомогу)» реєстр. №2056 від 04.09.2019 р.;
- щодо проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства», реєстр. №1009 від 29.08.2019 р., внесеним Президентом України.

Спеціалісти Центру стратегічного захисту УГСПЛ уклали правових висновків щодо різноманітних українських нормативно-правових документів:

[Правовий висновок](#) УГСПЛ щодо законопроекту із гармонізації кримінального законодавства з положеннями міжнародного права у справах, пов'язаних зі збройним конфліктом та окупацією.

- 2 [Правовий висновок](#) щодо законопроекту №3343 «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав та свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» щодо механізму відновлення втрачених матеріалів справи.
- 3 [Юридичний аналіз](#) законопроектів про колабораціонізм на відповідність міжнародно-правовим стандартам.
- 4 [Правовий аналіз](#) Постанови КМУ № 788 від 21.08.2019 щодо соціальних виплат переселенцям.

У поточному році продовжена робота із захисту людей, які живуть з ВІЛ/СНІД, людей з числа ЛГБТІ спільноти в рамках проекту «Розвиток правової мережі для захисту прав людей, які живуть з ВІЛ/СНІД, представників ключових спільнот ЛЖВ та осіб, хворих на туберкульоз».

Так, спільно з Національним ЧСЧ-консорціумом #MSM_PRO розроблені пропозиції щодо:

- сприяння наданню послуг людям із числа груп підвищеного ризику щодо інфікування ВІЛ, захворювання на туберкульоз та вірусні гепатити, а також людям, які живуть з ВІЛ, туберкульозом, вірусними гепатитами (підготовлені зміни до Закону України «Про оренду державного та комунального майна» та постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Методики розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу);
- розроблено законопроект «Про цивільне партнерство», який презентовано під час XII Національній ЛГБТІ-конференція з міжнародною участю під гаслом «Шлях до рівності: змінюємо країну разом» (11-13 вересня 2019 року) , а також 23 жовтня 2019 року на зустрічі групи експертів.

Продовжена робота в рамках Робочої групи з підготовки пропозицій щодо перегляду Таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, що знаходяться у незаконному обігу, затверджених Наказом МОЗ України № 188 від 01.08.2000.

► <https://www.unn.com.ua/uk/announce/1238058-xii-natsionalna-lgbti-konferentsiya-z-mizhnarodnoyu-uchastyu-pid-gaslom-shlyakh-do-rivnosti-zminuyemo-krayinu-razom-11-13-veresnya>

Активізація зусиль по просуванню змін до наказу МОЗ України № 188 обумовлена **небезпекою непропорційного посилення кримінального переслідування для наркозалежних людей**, яка підвищується у зв'язку з набранням чинності 1 січня 2020 року змін до ч.1.ст. 309 Кримінального кодексу України, внесених Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень».

Олександр Павліченко, виконавчий директор УГСПЛ: «На цьому засіданні ми провели загальний аудит стану з криміналізацією наркотичних речовин з ціллю перегляду розмірів. На нашу думку фокус зусиль правоохоронних органів по боротьбі з наркоманією треба перенести з наркозалежних людей, яким на наш погляд в першу чергу потрібна медична допомога, на торговців наркотичними засобами».

Продовжена співпраця з спільнотою жінок, які живуть з ВІЛ для просування антидискримінаційних ініціатив в частині репродуктивного здоров'я:

16 жовтня 2019 року взято участь у П'ятому Національному Жіночому Форумі з ВІЛ та СНІД з міжнародною участю, проведено презентацію роботи приймалень УГСПЛ та адвокаційних заходів з просування питань захисту прав ВІЛ+ жінок;

Майстерня УГСПЛ відбулась 10 грудня 2019 року в рамках IV Національної правозахисної неКонференції.

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-prodovzhuie-robotu-z-reformuvannia-zakonodavstva-v-sferi-zakhystu-prav-vrazlyvykh-hrup/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-zvituie-na-p-iatomu-natsional-nomu-zhinochomu-forumi-z-vil-ta-snid/>

► <https://helsinki.org.ua/events/iv-natsional-na-pravozakhysna-nekonferentsiia-yak-dekryminalizuvaty-seks-pratsiu-vzhyvannia-medychnoi-konopli-vil-status/>

Ксенія Семьоркіна
координаторка моніторингу
реалізації Національної
стратегії у сфері прав людини

МОНІТОРИНГ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Протягом 2019 року експерти УГСПЛ продовжували моніторинг виконання та адвокацію внесення змін до Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини. Проте, через зміну Уряду проект змін було повернуто до Міністерства юстиції відповідно до регламентних процедур. У 2020 році УГСПЛ планує координувати роботу з підготовки нових стратегічних документів у сфері прав людини.

З 2016 року УГСПЛ спільно з організаціями громадянського суспільства здійснює моніторинг виконання Національної стратегії та Плану дій. Результати періодичного аналізу невтішні. За загальними підсумками станом на липень 2019 року, Національна стратегія та План дій, в частині, яка стосується збройного конфлікту, виконані лише на 27%, в цілому План дій виконаний на третину. За підрахунками Міністерства юстиції план дій виконано менше ніж наполовину. Правозахисники, у тому числі і УГСПЛ, неодноразово наголошували на недостатності дій Уряду для вирішення системних порушень прав людини, що пов'язані зі збройним конфліктом.

ВИКОНАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЧАСТИНІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

ЗАХИСТ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

- **20.04.2016** засновано **МІНІСТЕРСТВО З ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ (ТОТ) ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ (ВПО)**
- **15.11.2017** схвалено **Стратегію інтеграції ВПО та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року** та 21.11.2018 затверджено **План заходів** на її реалізацію.

НЕОБХІДНО

ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ:

- ❗ **ПРИЙНЯТИ законопроект щодо механізму забезпечення виборчих прав ВПО**, зокрема щодо реалізації виборчого права на місцевих виборах виборчого права на місцевих виборах
- ✓ **ЦЕ МОЖЕ БУТИ законопроект №6240** «Про внесення змін до деяких законів України (щодо виборчих прав ВПО та інших мобільних всередині країни громадян)»

КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ:

- ❗ **РОЗРОБИТИ порядок компенсації вартості пошкодженого майна** з обов'язковим зазначенням: механізму нарахування компенсації та джерел її виплати, механізму залучення донорів та інвесторів
- ❗ **РОЗРОБИТИ методичні рекомендації** щодо проведення експертизи проектів нормативно-правових актів, що стосуються прав ВПО, на відповідність Керівним принципам ООН з питань переміщення всередині країни

► <https://helsinki.org.ua/articles/za-3-roky-natsionalnu-stratehiyu-u-sferi-prav-lyudyny-v-chastyni-zbrojnoho-konfliktu-vikonano-menshe-nizh-na-tretynu/>

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Моніторинг виконання Національної стратегії в сфері прав людини здійснюється в рамках Програми Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії», яка впроваджується Українською Гельсінкською спілкою з прав людини. Детальнішу інформацію про USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті ukraine.usaid.gov та сторінці facebook.com/USAIDUkraine.

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

УГСПЛ продовжує працювати з Парламентом щодо контролю за виконанням Національної стратегії у сфері прав людини. Новообрані депутати Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин визначили в пріоритетах своєї діяльності належну реалізацію Національної стратегії.

27 листопада 2019 року відбулись Комітетські слухання на тему: «Стан виконання Національної стратегії у сфері прав людини». В ході заходу була заслухана інформація представників центральних органів виконавчої влади відповідальних за реалізацію Плану дій Національної стратегії в частині питань, віднесених до предметів відання Комітету, а також результати моніторингу виконання Стратегії і Плану дій, проведеного громадськими організаціями.

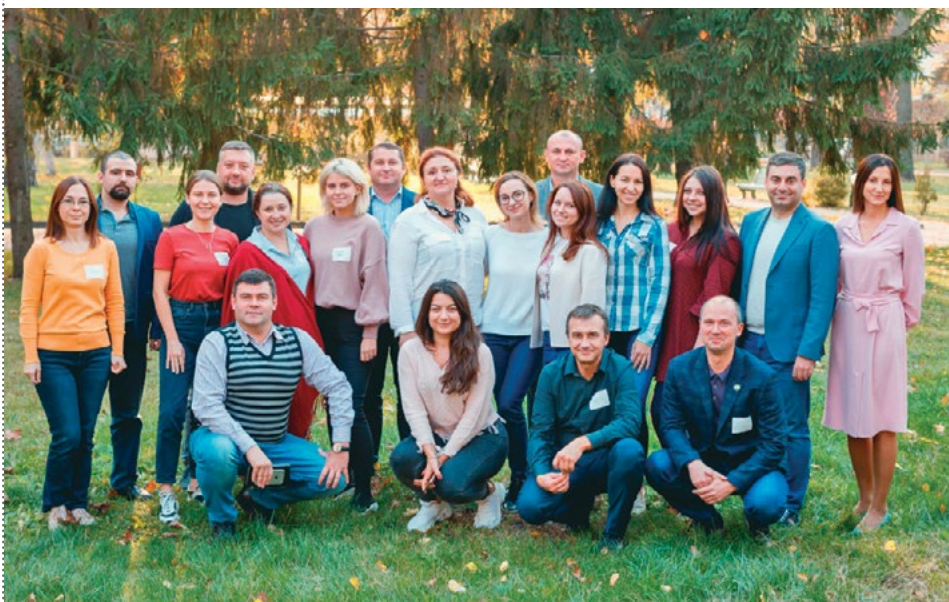
► <http://hro.org.ua/index.php?id=1575376888>

► http://kompravlud.rada.gov.ua/news/main_news/74127.html

► https://org.zmina.info/event/pravozahysnyky-provely-trening-dlya-narodnyh-deputativ-i-yihnih-pomichnykiv/?fbclid=IwAR2PrHL44ZN2bV1A2rMI9tAnFnxliN_HGQEVcA3RnzkrGldqwBqDgfgmwwg4

УГСПЛ взяла участь в тематичних заходах в рамках проведення Тижня прав людини у Верховній Раді

Спільно з Освітнім Домом прав людини в Чернігові, Центром прав людини ZMINA і Громадським холдингом «ГРУПА ВПЛИВУ», за підтримки Програми розвитку ООН в Україні, 19–20 жовтня УГСПЛ провели тренінг для народних депутатів України та їхніх помічників «Роль парламенту в захисті прав людини».

УГСПЛ продовжує моніторинг імплементації Україною міжнародних договорів у сфері прав людини.

У 2019 році Спілкою була надана координаційна та експертна підтримка Мережі громадських хабів ПРООН та Мережі правового розвитку із підготовки тіншового звіту до Комітету ООН з прав людини. 23 січня 2019 року цей звіт про виконання Україною Міжнародного пакту про громадянські та політичні права було обговорено з органами державної влади.

► <http://hro.org.ua/index.php?id=1548274748>

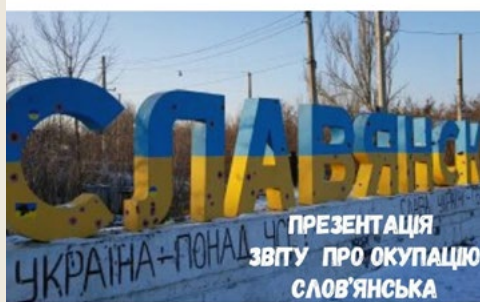
Олексій Біда,
координатор Центру
Документування УГСПЛ

► <https://helsinki.org.ua/publications/misto-z-yakoho-pochalasya-vijna-na-holovnu-rol-pryznachenno-zvit-tsentru-dokumentuvannya-pro-okupatsiyu-slov-yanska/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/zhyttya-pislya-obstriliv-uhsp-l-zadokumentuvana-vypadky-porushen-prav-u-berdyanskomu-sopinomu-lebedynskomu-hranitnomu/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/37366/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/7-podannya-do-mizhnarodnoho-kryminalnoho-sudu-uhsp-l-peredala-cherhovi-dokazy-vchynennya-rf-vojennyh-zlochyniv-na-shodi-ukrajiny/>

6 ЛИПНЯ 11:00 УКМЦ

► <https://helsinki.org.ua/articles/prohrama-usaid-prava-lyudyny-v-diji-yaka-vprovadzhuetsya-uhsp-l-prezentuvata-tur-istoriya-odnoho-mista-dlya-pidlitkiv-donechchyny/>

► <https://helsinki.org.ua/events/do-6-richnytsi-zvil-nennia-slov-ians-ka-pravozakhysnyky-prezentuiut-seriiu-zvitiv-pro-porushennia-prav-liudyny-pid-chas-okupatsii-mista/>

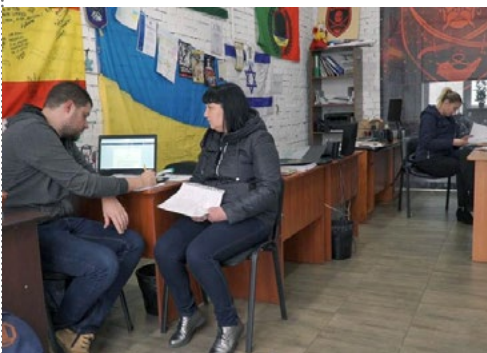
ЦЕНТР ДОКУМЕНТУВАННЯ УГСПЛ

Центр здійснює польові та пілотні дослідження, пропонуючи власні аналітичні матеріали або зроблені в співпраці з іншими організаціями.

Центр документування продовжує історіографію подій гібридного збройного конфлікту в Україні розповіддю про звільнення міста Слов'янськ. Ця публікація є однією з двох частин видання «Місто, з якого почалася війна», яке підготовлено в рамках партнерської ініціативи спільно з організаціями-членами Коаліції «Справедливість заради миру на Донбасі». Її присвячено загальному висвітленню діяльності незаконних збройних формувань (НЗФ), підконтрольних РФ та безпосередньо командувачу І.В. Гіркину під час захоплення та окупації міста Слов'янськ у 2014 році.

Протягом 2019 року було здійснено 10 моніторингових поїздок для інтерв'ювання свідків та жертв у конфлікті на Сході України.

За згодою клієнтів вся фактична інформація, була перевірена та введена в стандартизованому форматі у базу даних Центру документування, яка наприкінці року містила 54 636 одиниць інформації (факти / суб'єкти / докази), пов'язані з вчиненням порушень прав людини та воєнних злочинів. Центр документування продовжує працювати в базі даних OpenEvSys, яка методологічно була розроблена саме з метою документування порушень прав людини під час конфлікту. Було пройдено цифровий аудит щодо захисту даних від кібер-злочинів.

► <https://helsinki.org.ua/articles/4-roky-z-chasu-vybukhiv-na-skladakh-boieprypasiv-v-svatovomu-postrazhdali-dosi-bez-kompensatsii-zhyvut-u-zruynovanykh-oseliakh/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/pravozahysnyky-napravyly-do-evropejskoho-sudu-z-prav-lyudyny-dokazy-prychetnosti-rosiji-do-okupatsiji-slov-yanska/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/pro-zbroyny-konflikt-dlia-ditey-hromads-ki-orhanizatsii-rozroblyli-osvitni-kursy-u-navchal-nykh-zakladakh/>

Зібрані дані передаються до Центру стратегічних справ УГСПЛ, де використовуються як доказова база під час судових процесів на національному та міжнародному рівнях. Одночасно ці дані є важливим елементом адвокаційних кампаній, тематичних та тінювих доповідей, предметом обговорення з органами влади та партнерськими НУО.

На основі матеріалів аналітичних звітів «Історія одного міста» Освітнім відділом УГСПЛ було розроблено методичні рекомендації «Історія одного міста». Як викладати окремі питання щодо збройної агресії РФ на Сході України».

Протягом року спільно з профільними організаціями було проведено дослідження «Вплив збройного конфлікту на Сході України на працівниць комерційного сексу».

Експерти Центру документування спільно з Генеральною прокуратурою України підготували інформаційне повідомлення до Офісу прокурора Міжнародного кримінального суду. Суть повідомлення складається з фактів позасудових страт військовослужбовців Збройних Сил України представниками проросійської організованої групи «Козачий союз «Область війська Донського» в ході боїв за Іловайськ у 2014 році та Дебальцеве у 2015 році.

► <https://helsinki.org.ua/articles/pozasudovi-straty-ta-nasyl-nyts-ki-znyknennia-polonenykh-viys-kovosluzhbovtiv-do-mks-peredaly-informatsiye-povidomlennia-shchodovchynennia-rf-voiennykh-zlochyniv-pid-chas-boiv-za-ilovays-k-ta-deba/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/tsentr-dokumentuvannia-uhspil-pryjnyav-uchast-ustvorenni-fil-mu-vbyti-v-poloni-rozsliduvannia-hromads-koho-video/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/tsentr-dokumentuvannia-uhspil-pryjnyav-uchast-ustvorenni-filmu-znykli-v-poloni-rozsliduvannia-hromadskoho-video/>

► <https://memorialmap.org/>

На основі зібраної інформації правозахисники Центру документування УГСПЛ допомагали ТБ-каналу Hromadske TV у створенні документальних стрічок.

Центром Документування ведеться підтримка та оновлення інтерактивного ресурсу УГСПЛ - «Мапа пам'яті». На ній візуалізована база даних 12 355 ідентифікованих осіб, загиблих під час збройного конфлікту.

Судовий захист

Михайло Тарахало,
керівник Центру
стратегічних справ УГСПЛ

ГОЛОВНИМ НАПРЯМКОМ ДІЯЛЬНОСТІ Центру стратегічних справ УГСПЛ в 2019 році залишався супровід більш ніж 300 стратегічних справ на національному, європейському і міжнародному рівнях. Більш ніж 200 справ стосується конфлікту на сході України. Центр стратегічних справ УГСПЛ продовжував роботу за аналітичним та моніторинговим напрямками, займався розробленням законодавчих ініціатив та співпрацював із Конституційним Судом України.

КРИМ

Впродовж року продовжувалася робота щодо представництва інтересів осіб постраждалих внаслідок політичних переслідувань у Криму. Юристи Центру стратегічних справ подавали нові скарги до Європейського суду та активно вели переписку з Судом по 15 справах.

Одна з найбільш знакових – справа, щодо переслідування [Едема Бекірова](#).

12 грудня 2018 року російські силовики затримали громадянина України кримського татарина Едема Бекірова на адміністративному кордоні з окупованим Кримським півостровом. Активіст їхав до Криму, щоб відвідати матір та інших родичів. Але уже 13 грудня російський суд взяв Бекірова під варту за підозрою в транспортуванні понад 10 кілограмів тротилу та 190 бойових патронів. Це відбулось незважаючи на те, що чоловік має інвалідність першої групи через безліч важких захворювань і він потребує постійного

► <https://ua.krymr.com/a/bekirov-interviu/30160733.html>

медичного догляду, який неможливо забезпечити в рамках слідчого ізолятора. На щастя, під час обміну полоненими 7 вересня 2019 року [Едем Бекіров повернувся](#) до материкової частини України. Тим часом, його скарга на незаконні дії з боку Російської Федерації перебуває на розгляді в ЕСПЛ.

В 2019 році УГСПЛ неодноразово зверталась з відкритими зверненнями по кримських питаннях, зокрема, щодо політично вмотивованого переслідування [Нарімана Мемедемінова](#); щодо [широкомасштабного наступу на громадських активістів](#) та інших осіб в окупованому Криму; з приводу загрози життю та здоров'ю [Едему Бекірову](#); щодо [переслідування адвокатів та правозахисників](#) на території окупованого Криму та з приводу багатьох інших неприпустимих дій окупаційної влади.

21 лютого 2019 року до Міжнародного кримінального суду передали [нове повідомлення](#) стосовно використання російськими військовими цивільного населення під час захоплення об'єктів на території півострову Крим у 2014 році. Повідомлення підготували громадські організації – Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ) та Регіональний центр прав людини (РЦПЛ) спільно з прокуратурою АР Крим.

УГСПЛ взяла участь у [V Міжнародному форумі «Окупований Крим: 5 років опору»](#). Форум складався з 3 панельних дискусій, основною метою яких було показати світові, що так званий референдум 5-річної давнини є злочином РФ проти України, військовою окупацією. Учасники форуму на високому рівні обговорили національні та міжнародні інструменти боротьби за повернення Криму, а також вкотре привернули увагу до порушень прав людини на окупованому півострові.

► <https://helsinki.org.ua/articles/5-rokiv-oporu-v-krymu-tsyfry-i-fakty/>

УГСПЛ прийняла участь у підготовці двох великих аналітичних матеріалів, присвячених питанням окупації Кримського півострова:

- ✓ [Півострів страху: П'ять років несвободи в Криму](#), який містить узагальнені факти і відтворена хронологія захоплення Криму російськими військовими і спецслужбами.
- ✓ Також, наприкінці року вийшов п'ятий випуск аналітичного огляду ["Крим без правил" «Окупаційне правосуддя. Частина 1»](#).

У 2019 році також вийшло [спільне дослідження](#) Медійної ініціативи за права людини й Української Гельсінської спілки з прав людини щодо обставин викрадення Решата Аметова – першої жертви окупації Криму – і портрету його активізму, ексклюзивно надане Радіо Свобода.

УГСПЛ продовжує налагоджувати та укріплювати зв'язки з іншими громадськими організаціями та державними органами для впровадження спільної позиції по питаннях Криму. Так, у березні 2019 року на КПВВ з окупованим Кримом з'явилися [контакти усіх організацій](#), до яких можна звернутися у випадку порушення прав. Також, 2-го жовтня 2019 року представник Президента в АРК Антон Кориневич та виконавчий директор УГСПЛ Олександр Павліченко підписали [Меморандум](#) про взаємодію та співробітництво.

Продовжуючи активні дії в частині впровадження спільної позиції по питаннях Криму УГСПЛ виступила розробником та підписантом [Кримського порядку денного](#) для Президента України.

СХІД УКРАЇНИ

В рамках проекту надання допомоги мирним громадянам, постраждалим в ході проведення антитерористичної операції на Сході України за 2019 рік, правова допомога постраждалим надавалася в наступних напрямках:

- компенсація за зруйноване майно у судах національних інстанцій. Супроводження 22 справ постраждалих у судах національних інстанцій. Шість справ наразі перебувають на розгляді Верховного суду України.
- мобілізація майна українськими військовими (5 справ постраждалих у судах національних інстанцій). Проблема неодноразово висвітлювалася в [ЗМІ](#) і в 2019 році.
- супроводження 6 справ щодо поранення мирних громадян на Сході України в національних правоохоронних органах та Європейському суді з прав людини.

- відшкодування моральної та матеріальної шкоди, завданої внаслідок руйнування майна, спричинення поранення та загибелі цивільної постраждалої внаслідок вибуху складів боєприпасів в [м. Сватове](#) у судах національних інстанцій.
- отримання пораненими цивільними громадянами статусу людини з інвалідністю внаслідок війни (12 справ);
- супроводження 2 справ щодо оскарження Рішення про відмову в установленні факту одержання поранення (ушкодження здоров'я) від вибухових речовин, боєприпасів і військового озброєння на території проведення антитерористичної операції постраждалим, через отримання поранення на непідконтрольній території в січні 2015 р.
- оскарження відмови в виплаті полоненому допомоги Комісії з розгляду питань щодо надання допомоги особам, позбавленим особистої свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією та/або органами влади Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях України та/або території Російської Федерації у зв'язку з громадською або політичною діяльністю вказаних осіб, а також підтримки зазначених осіб та членів їх сімей;
- виплати пенсій ВПО. супроводження 6 справ щодо припинення виплати пенсій та 1 справи щодо перерахування розміру пенсії, по трьом з яких винесені рішення та відновлені виплати пенсій. Подано заяву до ЄСПЛ по справі про порушення Україною ст.14, Конвенції ст.1 Протоколу 1 Конвенції стосовно заявниці яка є ВПО. В квітні 2017 року, згідно вимог постанови КМУ № 637 від 05.11.2014 року, її пенсійний рахунок було заблоковано, що призвело до неможливості отримання пенсії в період з квітня 2017 по жовтень 2019 року.
- супроводження 2 справ щодо припинення страхових виплат Фондом соціального страхування, по яким винесені позитивні рішення та фондом відновлені виплати та сплачено заборгованість за попередні роки.
- супроводження 4 справ по катуваннях мирних громадян представниками незаконних збройних формувань «ДНР», «ЛНР» в національних правоохоронних органах, судових інстанціях та Європейському суді з прав людини.

Протягом 2019 року юристами ЦСС були надіслані правові позиції до Європейського суду з прав людини у відповідь на заперечення Урядів України та РФ у двадцяти справах, що стосуються порушень прав людини під час збройного конфлікту в Україні. Справи стосувалися різних епізодів конфлікту у період з травня 2014 року по січень 2015 року, зокрема, події під час захоплення

Слов'янська та Донецька, Іловайський котел у серпні 2014 року, парад полонених 24 серпня 2014 року у м. Донецьк, захоплення Донецького аеропорту, Степанівська трагедія (загибель українських військових, які були направлені на порятунок пілота СУ-25), військова операція в Дебальцевому. Основні порушення стосувалися:

- ✔ катування та нелюдське поводження із цивільними та військовими;
- ✔ порушення права на життя;
- ✔ незаконне позбавлення свободи у продовж тривалого часу;
- ✔ примусова праця;
- ✔ неефективне розслідування на національному рівні.

Окрім того, юристами ЦСС було подано 7 нових заяв до ЄСПЛ про порушення прав цивільних осіб, які були незаконно затримані та піддані катуванню і стосовно яких були порушені кримінальні справи органами незаконних збройних формувань.

Проблеми отримання статусу людини з інвалідністю внаслідок війни обговорювалися в ЗМІ

Чому цивільним громадянам, пораненим під час бойових дій, не встановлюють інвалідність із коректним формулюванням

Та інформаційних сесій, які стосувалися забезпечення прав цивільних осіб, що втратили здоров'я внаслідок збройного конфлікту

Реабілітація жертв конфлікту: думки жителів прифронтових населених пунктів

► <https://helsinki.org.ua/articles/reabilitatsiya-zhertv-konfliktu-dumky-zhyteliv-pryfrontovyh-naselenyh-punktiv/?fbclid=IwAR1dAyMvNBmCbFaBVlaDive4uf8HBvteVovSaAvHfoSAQ7aTBtb-Bjx4fwc>

[Коментар УГСПЛ Постанови Великої Палати Верховного Суду від 04.09.2019 року про відшкодування майнової шкоди](https://helsinki.org.ua/articles/komentar-uhspl-postanovy-velykoj-palaty-verkhovnoho-sudu-vid-04-09-2019-roku-pro-vidshkoduvannia-maynovoi-shkody)

► <https://helsinki.org.ua/articles/komentar-uhspl-postanovy-velykoj-palaty-verkhovnoho-sudu-vid-04-09-2019-roku-pro-vidshkoduvannia-maynovoi-shkody/?fbclid=IwAR34eB9BUeP556K1DbKCaB3WTQbXD1-YGXSGchffZ7fz9gCjWS7b1Zhd8Y>

РОБОТА З КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

Протягом 2019 року юристами ЦСС було подано чотири правові позиції (amicus curiae) до Конституційного Суду України щодо окремих аспектів захисту прав людини в Україні:

- 1 11 січня 2019 року УГСПЛ надіслала до Конституційного Суду України [правову позицію](#) щодо питання відповідності механізму дострокового звільнення положенням Конституції України.
- 2 Правова позиція Української Гельсінської спілки з прав людини щодо конституційності окремих положень Закону України «Про кінематографію» та положень статті 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення». Дане подання стосується питання обмеження прав осіб, які входять переліку, що створюють загрозу національній безпеці, а саме заборона показу фільмів за їхньою участі.
- 3 Правова позиція Української Гельсінської Спілки з прав людини та громадської організації «Трудові ініціативи» щодо відповідності Конституції України положень частини третьої статті 40 Кодексу законів про працю України. Дане подання стосувалося питання недопущення звільнення працівника з ініціативи власника або уповноваженого ним органу в період його тимчасової непрацездатності, а також у період перебування працівника у відпустці.
- 4 25 липня 2019 року УГСПЛ надіслала [правову позицію](#) до Конституційного Суду України щодо захисту права на свободу віросповідання. Справа стосується змін, внесених до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» відповідно до яких УПЦ (МП) повинна вказати в назві свою приналежність до Росії.

У 2019 році Конституційний Суд України ухвалив два рішення у справах, в яких УГСПЛ висловлювала власну позицію щодо визнання окремих положень українського законодавства неконституційними та такими, що порушують права людини:

- 1** 6 червня 2019 року Конституційний Суд України ухвалив [рішення](#), яким визнав е-декларування антикорупційних громадських активістів таким, що суперечить Конституції України. Юристи ЦСС УГСПЛ готували правову позицію у дані справі.
- 2** 25 червня 2019 року КСУ прийняв [рішення](#) за конституційною скаргою, підготовленою юристами ЦСС щодо скасування частини п'ятої статті 176 Кримінального процесуального Кодексу України щодо відсутності можливості пом'якшення запобіжного заходу по окремим категорія справ.

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ЖИВУТЬ З ВІЛ/СНІД, ПРЕДСТАВНИКІВ КЛЮЧОВИХ СПІЛЬНОТ ЛЖВ ТА ОСІБ, ХВОРИХ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ.

Протягом 2019 року здійснювалася підтримка 41 справи в рамках проекту «Розвиток правової мережі для захисту прав людей, які живуть з ВІЛ/СНІД, представників ключових спільнот ЛЖВ та осіб, хворих на туберкульоз», з яких: 10 - в ЄСПЛ. У 2019 році на національному рівні було ініційовано 15 справ, кількість ініційованих стратегічних справ у ЄСПЛ у 2019 році - 7. Успішно завершено на користь клієнтів 6 справ, які було ініційовано у 2018 році.

В 2019 році було подано 2 заяви та подано відповідь на зауваження уряду. Заявники відбувають покарання в виправних колоніях та хворіють на низку тяжких захворювань і потребують звільнення від відбування покарання для проведення належного лікування. Також, отримано позитивне рішення ЄСПЛ у справі [Логвіненка](#) - довічника, який відбуває покарання у виправній колонії. Пан Логвіненко має ВІЛ та туберкульоз, і у 2011 році ЄСПЛ вже констатував, що Україна не лікувала його від цих захворювань. На їх фоні розвинувся гепатит С - хвороба, яку в українських тюрмах майже не лікують. Окрема увага у справі приділяється неналежним умовам тримання заявника в колонії - тіснота, вогкість і холод у камерах, недостатність прогулянок на свіжому повітрі та заходів гігієни, погане світло і харчування. ЄСПЛ відзначив відсутність ефективних засобів правового захисту - ні суд, ні прокуратура не здатні вирішити цю проблему.

[Петухов](#)
[проти](#)
[України №2](#)

ВИГРАНІ СПРАВИ В ЄСПЛ

Європейський суд з прав людини рішення у справі довічно засудженого українця Володимира Петухова та рішуче засудив практику довічних вироків, оскільки «в Україні немає реалістичної перспективи звільнення від цього покарання». Суд також встановив, що помилування Президента, яке існує в Україні не надає права на надію для довічно засуджених, оскільки сама процедура такого помилування не є чіткою і зрозумілою та не відповідає міжнародним стандартам.

[Мельник](#)
[проти](#)
[України](#)

21 листопада 2019 року ЄСПЛ виніс рішення у справі «Мельник проти України» (заява No. 28412/10), в якому встановив ряд порушень відносно заявника, а саме: застосування сили працівниками міліції для отримання зізнання; відсутність ефективного розслідування за скаргами заявника щодо катування міліціонерами; неналежні умови утримання заявника у трьох виправних колоніях; відсутність засобів захисту щодо поганих умов утримання; порушення права на справедливий суд.

[Горбатюк](#)
[проти](#)
[України](#)

У рішенні «Горбатюк проти України» Європейський суд з прав встановив проблему відсутності доступу до суду недієздатний осіб у період до 2017 року в Україні і визнав це порушенням статті 6 Конвенції – право на доступ до суду. Заявниця не могла поновити цивільну дієздатність оскільки існували законодавчі заборони звернення до суду недієздатних осіб.

[Мазур](#)
[проти](#)
[України](#)

ЄСПЛ встановив, що заявника катували міліціонери з метою отримання показань та використання даних доказів для притягнення до кримінальної відповідальності. Суд визнав, що Уряд України не надав жодних пояснень причин виникнення тілесних ушкоджень у заявника, коли він перебував у відділку поліції. Більше того, прокуратурою не було вчинено належних слідчих дій для розслідування версії заявника щодо отримання ним тілесних ушкоджень. Таким чином, Суд дійшов висновку про порушення права заявника, гарантованого статтею 3 Конвенції (Заборона катування).

[Гнатенко](#)
[проти](#)
[України](#)

ЄСПЛ у даній справі визнав незаконним перебування під вартою заявника протягом тривалого періоду та встановив необґрунтованість судових рішень про продовження утримання під вартою (стаття 5 Конвенції – право на свободу та особисту недоторканність). Суд зауважив, що національний суд аргументував необхідність продовження тримання під вартою заявника лише тяжкістю злочину, ризику переховування від слідства чи втручання у розслідування. Усі рішення про утримання під вартою заявника містили загальні та повторювані фрази. Таким чином, ЄСПЛ дійшов висновку, що національний суд не посилався на конкретні факти, жодного разу не розглядав інших альтернативних запобіжних заходів та продовжував утримання заявника під вартою на підставах, які не були достатніми та належними для виправдання тривалості перебування під вартою.

[Якущенко](#)
[проти](#)
[України](#)

Справа заявника стосувалася шахрайського продажу його власної квартири в м. Одеса. Заявник оскаржив такий продаж до суду та намагався повернути квартиру у свою власність, проте національні суди відмовили заявнику у захисті цього права. ЄСПЛ визнав необґрунтованість судових рішень та ігнорування судами важливих аргументів заявника про порушення його права (стаття 6 Конвенції), також ЄСПЛ встановив відсутність у заявника ефективних засобів захисту у випадку шахрайського продажу квартири (стаття 13 Конвенції).

[Костюков](#)
[проти](#)
[України](#)

Європейський суд визнав порушення права заявника на справедливий суд, оскільки справа за його обвинуваченням розглядається судами трьох інстанцій більше дев'яти років. Також Суд визнав, що у заявника були відсутні ефективні засоби захисту свого права на розумний строк розгляду справи на національному рівні.

[Чернега та інші](#)
[проти](#)
[України](#)

ЄСПЛ прийнято остаточне рішення. Заявників було затримано представниками муніципальної охорони («тітушки») 28 травня 2010 року у парку ім.Горького на акції протесту проти вирубки дерев. Суд застосував до заявників найсуворіший вид покарання - адміністративний арешт. ЄСПЛ встановив порушення статті 6 § 1 Конвенції, внаслідок незабезпечення участі заявників під час слухання справи в суді апеляційної інстанції, та порушення статті 11 Конвенції у зв'язку із їх несправедливим арештом та засудженням.

[Логвіненко](#)
[проти](#)
[України](#)

Отримано позитивне рішення ЄСПЛ у справі Логвіненка - довічника, який відбуває покарання у виправній колонії. Пан Логвіненко має ВІЛ та туберкульоз, і у 2011 році ЄСПЛ вже констатував, що Україна не лікувала його від цих захворювань. На їх фоні розвинувся гепатит С - хвороба, яку в українських тюрмах майже не лікують. Окрема увага у справі приділяється неналежним умовам тримання заявника в колонії - тіснота, вогкість і холод у камерах, недостатність прогулянок на свіжому повітрі та заходів гігієни, погане світло і харчування. ЄСПЛ відзначив відсутність ефективних засобів правового захисту - ні суд, ні прокуратура не здатні вирішити цю проблему.

[Кобілева](#)
[проти](#)
[України](#)

Отримано позитивне рішення ЄСПЛ у справі Кобілевої. У 2008 році пані Кобілева розлучилася з чоловіком, а у 2009 році звернулася до суду для поділу спільного майна, зокрема- квартири. Внаслідок того, що національний суд помилково використовував сімейний кодекс 2002 року, а не відповідний Кодекс про шлюб і сім'ю 1969 року, який був чинним на момент придбання квартири, Європейським судом з прав людини було встановлено порушення права на справедливий суд.

МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОСУДДЯ

Українська Гельсінська спілка з прав людини спільно з партнерами International Partnership for Human Rights, Global Diligence LLP та Truth Hounds передала [сьоме подання](#) до Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду. Це подання містить чисельні докази вчинення воєнних злочинів та злочинів проти людяності відносно цивільного населення на сході України в умовах збройного конфлікту, зокрема, масові вбивства, позасудові страти, катування. Здебільшого – це показання свідків та жертв, які були задокументовані представниками правозахисних організацій. Також серед доказів наявні відео-записи, звіти, документи, публічні заяви та інші матеріали з відкритих джерел, які були детально проаналізовані юристами.

► <https://helsinki.org.ua/articles/7-podannya-do-mizhnarodnoho-kryminalnoho-sudu-uhspl-peredala-cherhovi-dokazy-vchynennya-rf-vojennyh-zlochyniv-na-shodi-ukrajiny/>

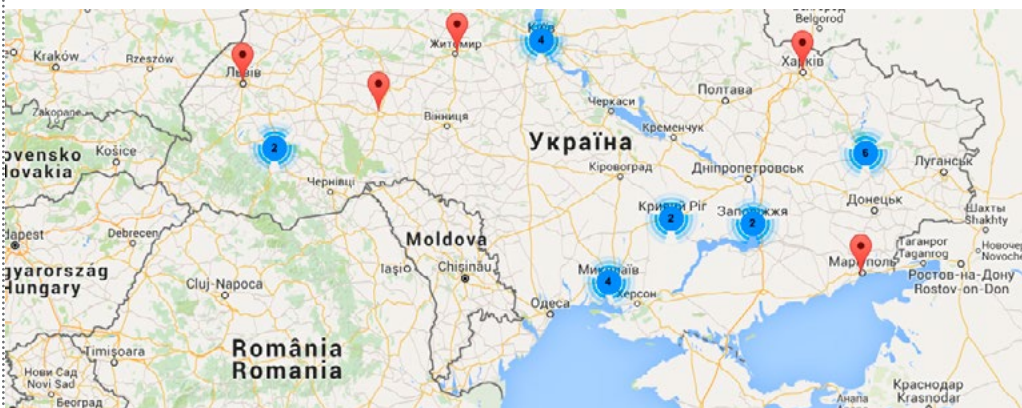
13 червня 2019 року відбулася зустріч представників громадянського суспільства із Офісом Прокурора Міжнародного суду з прав людини. На зустрічі були обговорені актуальні питання стану попереднього розслідування справи щодо збройного конфлікту в Україні. Представники УГСПЛ надалі Офісу Прокурора інформацію щодо стану розслідування воєнних злочинів та злочинів проти людяності на національному рівні та анонсували підготовку чергових комунікацій до МКСу.

Мережа громадських приймалень

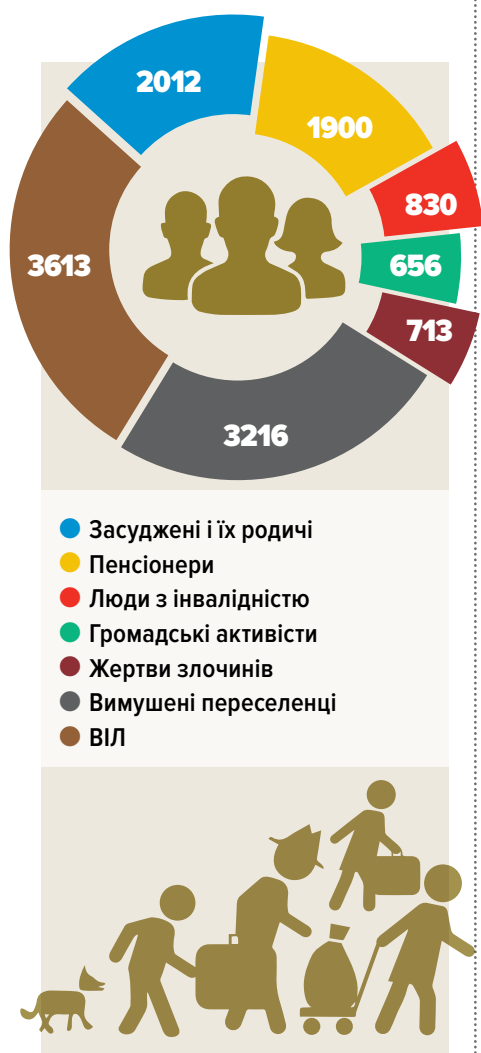
Максим Щербатюк,
керівник мережі громадських
приймалень УГСПЛ

Мережа громадських приймалень УГСПЛ об'єднує 20 представництв по всій Україні. Основний напрямок роботи – надання безкоштовної правової допомоги у разі порушення прав людини. В 2019 році мережа приймалень реалізувала проекти Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії» (Human Rights in Action), благодійної організації «Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ/СНІД» у рамках проекту «Розвиток мережі правової допомоги людям, що живуть з ВІЛ/СНІД, уразливим до зараження ВІЛ та хворим на туберкульоз», а також Норвезької Ради у справах біженців (NRC) та Фонду прав людини Посольства королівства Нідерландів Забезпечення правового захисту правозахисників та активістів в Україні.

В 2019 році Мережею ГП УГСПЛ була надана допомога **12 332** особам.

За правовою допомогою в 2019 році до приймалень звернулися 3216 вимушених переселенців.

За цією цифрою історії людей, які вимушено залишили свою домівку через військові дії. Шість років тому в Україні почалася війна, мільйони людей були змушені покинути свої домівки, хтось з них втратив рідних, хтось - роботу, майно, соціальні зв'язки. Але і сьогодні на новому місці виникає безліч проблем: нарахування та припинення соціальних виплат, трудові спори, реєстрація фактів народження та смерті на непідконтрольній території, стягнення кредитів та інших видів заборгованостей.

Топ-темою серед звернень ВПО в 2019 році були питання **щодо пенсійного законодавства та проблем, пов'язаних із виплатами соціальної допомоги та компенсацій**. Це проблема, яка у свій час була піднята у зразковій справі Верховного суду України щодо виплат пенсій переселенцям¹ і досі залишається не вирішеною на рівні законодавства. Відповідно, ВПО змушені захищати свої права через судову систему України. З метою реагування на велику кількість таких звернень на початку 2019 року юристами приймалень було розроблено алгоритм дій щодо відновлення цих виплат, який активно використовується для допомоги ВПО.²

Залишилася серйозною проблемою невиконання численних судових рішень, в тому числі і по відновленню виплат ВПО і жертв конфлікту, що ставить під сумнів ефективність судового захисту прав ВПО через судову систему України.

Питання про необхідність вирішення цієї проблеми піднімалось на різних рівнях державної влади, зокрема, також і у Верховній Раді,³ але попри це ситуація залишається критичною, і в державному бюджеті на 2019 рік на «погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішенням суду» було передбачено лише 50 млн грн, що точно не вирішило цю проблему.

Питання компенсацій за зруйноване майно та інші майнові питання, які можуть бути вирішені шляхом застосування інструментів, які надають цивільний та цивільно-процесуальний кодекси, складають істотну частину звернень до мережі приймалень в 2019 році.

В 2019 стабільно високою була кількість звернень кримчан, велика частина цих звернень стосується встановлення юридичних фактів (здебільшого це встановлення фактів народження і смерті), але також це і пенсійні справи щодо поновлення виплат і звернення щодо повернення банківських вкладів, зокрема, щодо коштів, яку були у «Приватбанку», та питання тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України.

¹ Нагадаємо, що 3 травня 2018 року Верховний Суд ухвалив рішення у зразковій справі (№ 805/402/18) щодо оскарження припинення виплати пенсії і її поновлення внутрішньо переміщеної особі. Позов було задоволено в повному обсязі із зобов'язанням поновити виплату пенсії. 4 вересня 2018 Велика Палата Верховного Суду відхилила апеляційну скаргу Управління Пенсійного фонду України й залишила без змін рішення у зазначеній зразковій справі Верховного Суду.

² <https://helsinki.org.ua/articles/yurysty-uhspj-rozroblyli-rekomendatsiji-schodo-ponovlennya-pensijnyh-vyplat-vpo-ta-meshkantsyam-nepidkontrolnyh-ukrajini-terytorij/>

³ <https://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/176956.html>

► <https://www.facebook.com/1736763313242313/posts/2435198113398826?sfns=mo>

► <https://www.facebook.com/Ugspl/photos/a.180853561962608/2493081617406446/?type=3&theater>

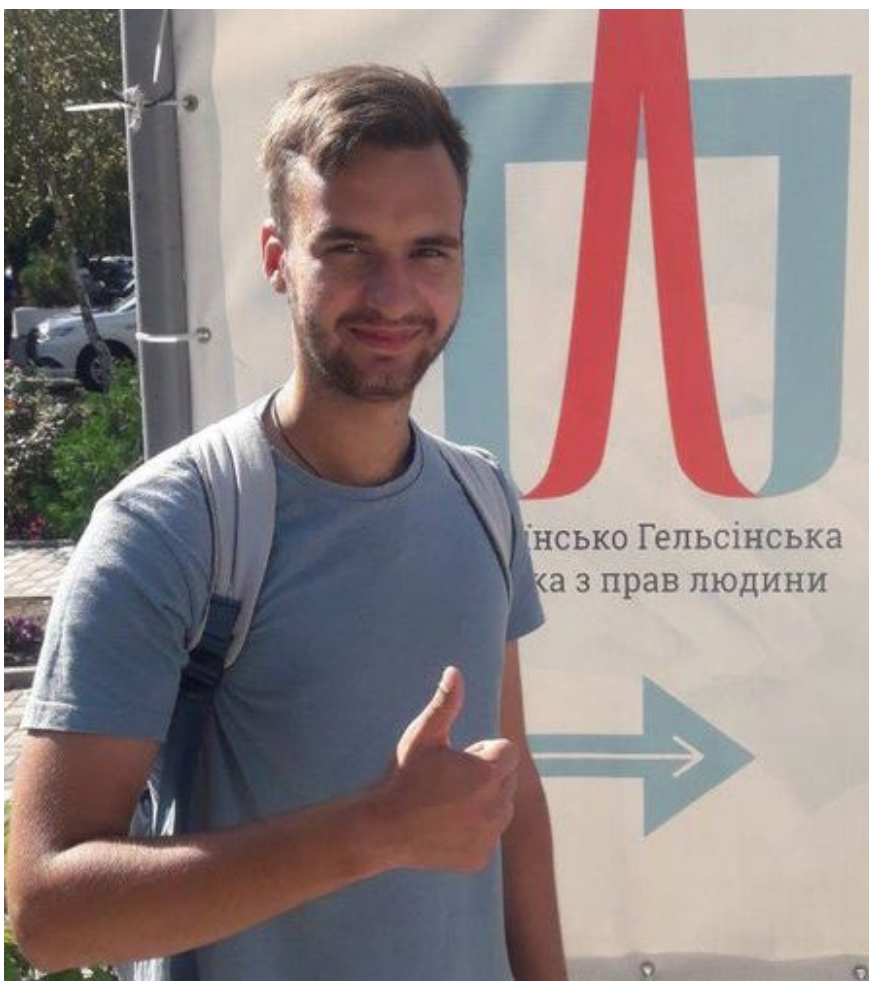
► <http://sich-pravo.org/yakshho-vy-inozemets-ta-vpo-yak-vidstoyaty-porusheni-prava/?fbclid=IwAR1A8dRERx81tTRZeanZrimshEufzBMiaLFWBOXo9oZww72X69UZEpwAybQ>

► http://sich-pravo.org/kolyshnya-polonena-v-sudah-boretsya-za-povernennya-zarplatni-zachas-polonu/?fbclid=IwAR0lrgAaB5cS8uxs3LK6QcQLxe0DV2knR3gfNk9zVWbirEcz2LxaJ6_QsDI

► <https://helsinki.org.ua/artides/sanktsiynny-spysok-i-prykra-pomylka-pensionerka-dovela-shcho-ne-dopomahala-provodyty-vybory-v-t-z-dnr/>

ПРИКЛАДИ СПРАВ В ЯКИХ ДОПОМОГЛИ ЮРИСТИ МЕРЕЖИ ГП УГСПЛ:

Юристи приймальні УГСПЗ з м. Покровськ допомогли ВПО з окупованого Донецька, сироті, поновити виплату пенсії.

Юристи Маріупольської приймальні надали переселенці юридичну консультацію та довели до перемоги її справу, що стосувалась питання спадщини. До речі, питання «окупованої» спадщини доволі актуальні серед ВПО.

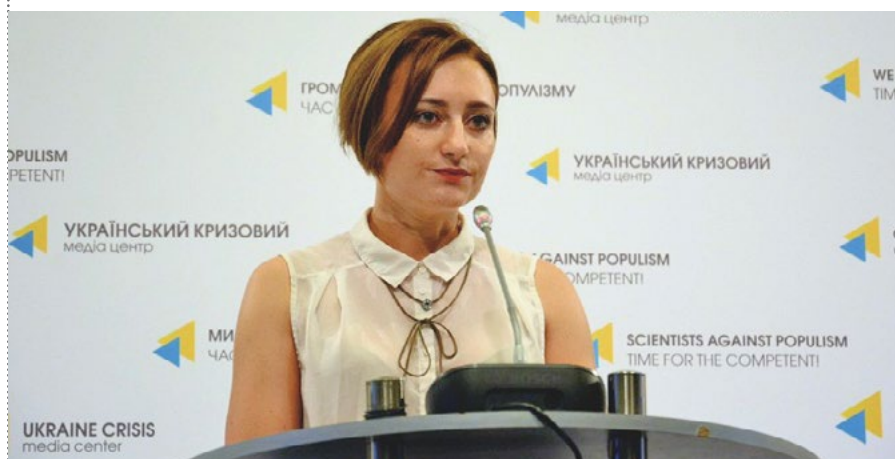
Частими також є випадки, коли серед ВПО є громадяни інших держав, які зіштовхуються ще з більшими труднощами та несправедливістю в органах державних служб – більше у цій історії від Дніпровською ГП.

Правозахисники з Громадської приймальні у м. Дніпро допомагають колишній полоненій в судах боротися за повернення зарплатні за час її полону.

Правозахисники громадської приймальні УГСПЛ у Торезьку допомогли відновити права місцевої мешканки, які були порушені внаслідок антиконституційного указу Президента України.

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-vyhrala-cherhovu-sudovu-spravu-shchodo-zakhystu-prav-lzhv/>

22 жовтня 2019 року адвокатка громадської юридичної приймальні УГСПЛ в Одесі Юлія Лісова **виграла чергову судову справу з захисту прав ЛЖВ** – право батька на участь у житті дитини.

Адвокатка громадської приймальні УГСПЛ в Одесі **Юлія Лісова**: «У своїй професійній діяльності, як юристка приймальні УГСПЛ в місті Одеса у проекті, який надає безоплатну правову допомогу особам, які живуть з ВІЛ, я часто маю справу з порушеними правами людей цієї категорії. Саме до суду, справ доходять небагато, що пояснюється як на мене двома чинниками. 1) частину питань виходить вирішувати шляхом досудового урегулювання. 2) люди цієї категорії зазвичай мають негативний досвід спілкування з органами державної влади, тому не охоче йдуть захищати свої права до суду. Але зі свого досвіду я можу сказати, що з боку суду я не спостерігала у своїх справах якогось упередженого ставлення.

27 червня 2019 року юристи Української Гельсінської спілки з прав людини виграла в ЄСПЛ чергову справу - Nikitenko vs Ukraine.

► <https://helsinki.org.ua/articles/ukrajina-platyly-platyt-i-bude-platyty-abo-chomu-vyhrana-v-espl-sprava-nikitenko-vs-ukraine-ne-bude-ostannoyu/>

Юрист громадської приймальні УГСПЛ у м. Києві Вікторія Петрук: «Основна наша претензія до суду була пов'язана з тим, що у заявника різко погіршилось здоров'я протягом перебування під вартою, а суд ігнорував ці скарги і не вважав за потрібне обґрунтувати, чому погіршення здоров'я не є вагомою причиною змінити запобіжний захід».

► <https://helsinki.org.ua/artides/zhintsi-vpo-dopomohly-vidnovyty-vyplatu-pereselenskyh-hroshej/>

► <https://helsinki.org.ua/artides/pereselentsyu-povemuly-zamorozheni-pensijni-vyplaty/>

Юристи приймальні УГСПЛ у м. Суми допомогли в суді жінці-ВПО відновити виплату «переселенських» грошей.

У Дніпрі внутрішньо переміщені особи з Донецька за допомогою правозахисників виграли суд проти Пенсійного Фонду. Супровід справи здійснювала юристка Громадської приймальні Української Гельсінської спілки з прав людини у Дніпрі Марина Кіптіла.

Юристи УГСПЛ ГП у м. Дніпрі виграли справу щодо визнання незаконними відмови Національної поліції у виплаті одноразової грошової допомоги. «Головне територіальне управління Національної поліції в Дніпропетровській області незаконно відмовило заявнику (колишньому поліцейському) у виплаті одноразової грошової допомоги у зв'язку із встановленням інвалідності внаслідок захворювання, пов'язаного із проходженням ним служби в органах поліції. Більш детальна інформація

► <https://helsinki.org.ua/artides/uhspl-vyhrala-spravu-schodo-vyznannya-nezakonnymy-vidmovy-natsionalnoji-politsiji-u-vyplati-odnorazovoji-hroshovoji-dopomohy/>

Марина Кіптілая,
адвокат ГП УГСПЛ у м. Дніпро.

ПРОВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ ЗАХОДІВ – ВАЖЛИВА ЧАСТИНА РОБОТИ МЕРЕЖІ ГРОМАДСКИХ ПРИЙМАЛЕНЬ УГСПЛ

Окрім юридичної допомоги, ГП активно займаються організацією заходів, спрямованих на те, щоб передати звичайним громадянам необхідні знання про права людини. Семінари, прес-конференції, інформаційні сесії – різні форми заходів, щоб донести інформацію до різних слухачів.

В 2019 році були проведені 382 таких заходи різних форматів – семінари, «круглі столи», інформаційні сесії, вуличні акції та громадські експертизи нормативних документів. На сторінках приймалень УГСПЛ розміщуються роз'яснення новел законодавства, алгоритми захисту прав людини. В середньому кожну публікацію дивиться до 100 осіб, а найактуальніші статті мали більше 10000 переглядів.

Інформаційний захід на тему «Забезпечення прав цивільних осіб, що втратили здоров'я внаслідок конфлікту» проведено 19 березня 2019 року в м. Суми. Серед учасників: представники органів соціального захисту населення, лікарі, працівники центру соцслужб для сім'ї, дітей та молоді, обласного центру соціально-психологічної допомоги, громадські активісти, представники системи БПД. На заході також були переселенці, які мають погіршення в здоров'ї або є рідними таких осіб.

13 березня 2019 року в громадському просторі «Без обмежень» представник аналітичного відділу Української Гельсінської спілки з прав людини Богдан Мойса та інформаційний координатор приймальні у м. Покровськ, Богдан Мироненко провели інформаційну сесію на тему «Реабілітація жертв конфлікту»

► https://www.facebook.com/events/376500826279754/?active_tab=about

► <https://www.facebook.com/ugspIPOKROVSK/posts/2276687959249843>

Юрист приймальні УГСПЛ м. Краматорськ Марина Купрікова провела інформаційну сесію в ДІТМ МНТУ для майбутніх юристів. Темою зустрічі стало обговорення Захисту прав людини в умовах конфлікту. Основи для майбутніх юристів. Також було презентовано Правову абетку внутрішньо-переміщеної особи.

► <https://www.facebook.com/118571815342338/posts/673913999808114/>

Більшість серед тих, хто звернувся до мережі ГП УГСПЛ в 2019 році (3613) – це люди, які живуть з **ВІЛ/СНІД**, **представники ключових спільнот ЛЖВ та особи, хворі на туберкульоз**.

Протягом 2019 року нашими юристами було надано 3055 юридичних консультацій для тих, хто живе з **ВІЛ/СНІД**.

165 кейси юридичного супроводу завершилися успішно – люди змогли захистити свої права як в органах влади, так і в судах.

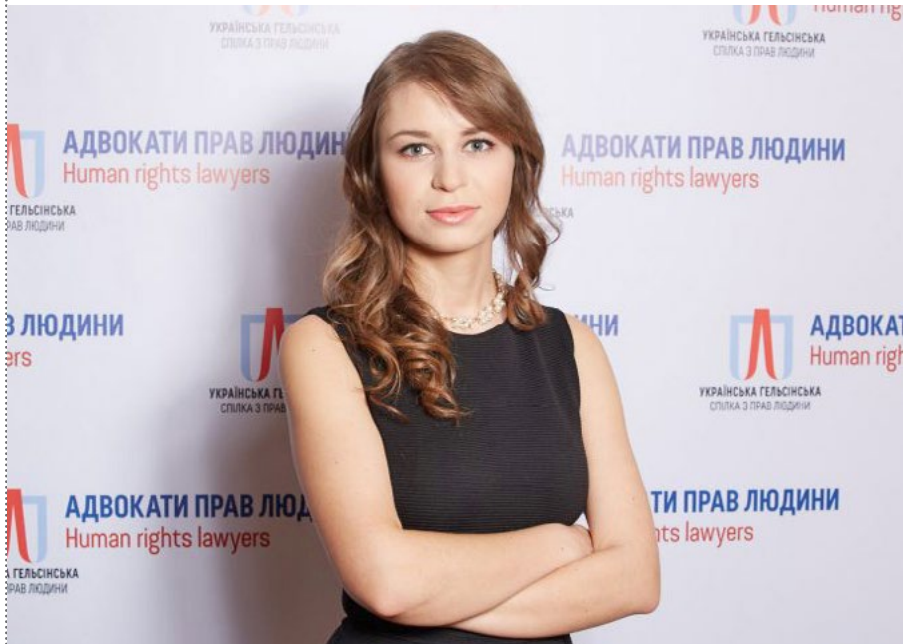
Суд вперше виправдав українця за вирощування канабісу задля лікування больового синдрому. Боротьба за відновлення справедливості у «справі Румянцева» згодом перетворилась на війну на виснаження обвинуваченого. Людина живе у віддаленому селі, за 60 кілометрів від суду, йому важко говорити та пересуватися без сторонньої допомоги (інвалідність 1 групи). Захист обвинуваченого у суді здійснював адвокат Центру стратегічного судового захисту УГСПЛ **Олександр Прутян** Українська Гельсінська спілка з прав людини – УГСПЛ.

► <https://helsinki.org.ua/articles/sud-vpershe-vpravdav-ukraintsia-za-vyroshchuvannia-kanabisu-zadlia-likuvannia-bol-ovoho-syndromu/>

22 лютого 2019 року УГСПЛ виграла судову справу щодо возз'єднання матері з дитиною. Такій кейс був би доволі простим як би не те, що дитина була народжена в місцях позбавлення волі. Після чого і мати і дитина захворіли на туберкульоз. **Справу в суді вела** Олена Проценко, адвокатка Центру стратегічних судових справ УГСПЛ.

► <https://helsinki.org.ua/articles/advokaty-uhsp-l-zahystyly-prava-hvoryh-na-tuberkuloz-u-skladnomu-sudovomu-kejsi/>

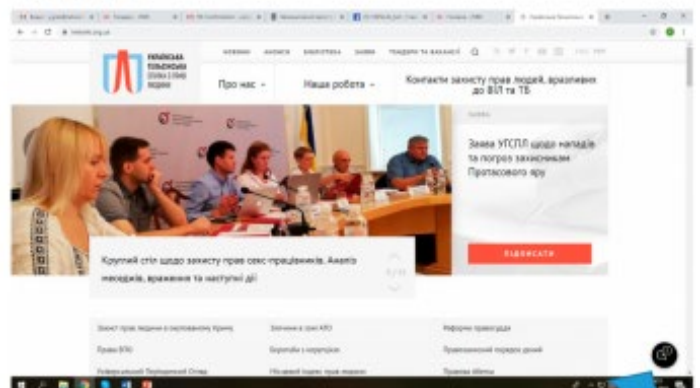
Наприкінці 2019 року УГСПЛ разом із БО «100% Життя» оприлюднили спеціалізований чат-бот для підвищення оперативності реагування на юридичні запити від людей, що живуть з ВІЛ/СНІД, уразливим до зараження ВІЛ та хворим на туберкульоз. Чат-бот розташований на порталах УГСПЛ, БО «100% Життя», та в соціальних мережах Facebook, Instagram, Viber.

Юр.бот 100 % ЖИТТЯ

Працює на сайтах

БО «100 ВІДСОТКІВ ЖИТТЯ»

УГСПЛ

СПІЛЬНА РОБОТА З ІНШИМИ ДЕПАРТАМЕНТАМИ УГСПЛ

► <https://helsinki.org.ua/articles/yurysty-uhspl-perevirly-pervomays-ku-vypravnu-koloniyu-117>

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-prodovzhuje-perevirku-kolonij-yaki-rezultaty-na-lypen-2019/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/monitorynhovyj-vizyt-uhspl-do-derzhavnoj-ustanovy-boryspilska-vypravna-koloniya-119/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-prodovzhuje-perevirku-kolonij-yaki-rezultaty-na-lypen-2019/>

МОНІТОРИНГОВІ ВІЗИТИ ЮРИСТІВ МЕРЕЖІ

У 2019 році УГСПЛ здійснила 10 моніторингових поїздок в місця позбавлення волі. Питання, які вивчалися в ході візитів – умови утримання, забезпечення медичною допомогою, надання правої допомоги особам, які відбувають покарання.

Звіти опубліковані на сайт УГСПЛ

Спецпроекти

Олег Мартиненко,
керівник проекту, експерт
УГСПЛ

► <https://helsinki.org.ua/blogs/?blogs-topic=dopomoha-romam>

► <https://helsinki.org.ua/articles/uhspl-prodovzhuje-prezentatsiyu-metodychnyh-rozrobok-pravoprosvitnih-zanyat-dlya-ditej-u-sezonnyh-romskyyh-poselennyah/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/stykhiyni-roms-ki-poselennia-chym-mozhe-dopomohy-vlada/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/skladnyy-ale-produktyvnyy-dialoh-fakhivtsi-kmda-natsional-noi-politsii-ta-rayonnykh-derzhadministratsiy-obhovoriuiut-stykhiyni-roms-ki-poselennia/>

ПРОЕКТ «СПРИЯННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ РОМСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ТА ЗАХИСТ ЙОГО ПРАВ» (МФ «ВІДРОДЖЕННЯ»)

Проект був реалізований робочою групою з представників УГСПЛ та партнерських НУО, офісу Уповноваженого ВРУ з прав людини, КМДА, Міністерства культури України, Національної поліції України.

В рамках проекту була розроблена низка важливих матеріалів:

- ✓ «Алгоритм дій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з попередження конфліктів на етнічному ґрунті, гармонізації вимог громадської безпеки та інтересів ромської спільноти при виявленні стихійних поселень представників ромської національної меншини». Алгоритм переданий до Міжвідомчої робочої групи з питань реалізації ромської Стратегії-2020 для затвердження в якості нормативного документу.
- ✓ Проект «Концепції соціалізації ромського населення та превенції порушення прав ромів».
- ✓ Буклет «**Правопросвітний курс** для дітей-ромів у стихійних поселеннях» .
- ✓ Буклет для ромських громад щодо взаємодії з органами влади та працівниками поліції.

Тренінг за участю представників органів поліції та місцевого самоврядування виявив окрему проблему нормативної невизначеності надання комунальних послуг мешканцям стихійних поселень. Наразі вдосконалення потребує практично кожен аспект: законодавче врегулювання прав та обов'язків громадян при користуванні зонами відпочинку, уточнення статусу природних зон, землі та комунальних територій; структура бюджетування ОМС з урахуванням стихійних поселень; процедура закупівель, укладання договорів щодо передачі на тимчасовий баланс комунального майна (біотуалети, електрогенератори, сміттєві баки, резервуари з водою).

Важливим результатом проекту стала готовність представників органів влади комунікувати і працювати із стихійними поселеннями - виписувати разом з ОМС бюджетні і міські програми, будувати функціонал відповідальних служб згідно із їхніми посадовими обов'язками; профілакувати правопорушення та здійснювати освітні заходи.

За результатами проекту юристами УГСПЛ підтримано юридичний супровід чотирьох справ, в яких роми стали жертвами порушень прав людини.

«Протидія радикалізму і популізму, захист прав ЛГБТКІ спільноти, організацій та ініціативних груп, що працюють в сфері захисту прав ЛГБТКІ і протидії дискримінації, засобами освітніх та адвокаційних заходів».

Керівник проекту М. Петров

У 2019 році за підтримки Посольства США в Україні було реалізовано проект «Протидія радикалізму і популізму, захист прав ЛГБТКІ спільноти, організацій та ініціативних груп, що працюють в сфері захисту прав ЛГБТКІ і протидії дискримінації, засобами освітніх та адвокаційних заходів».

Зокрема, було проведено 3 тренінга для працівників поліції (патрульних та слідчих), 2 тренінга і 1 вебінар – для представників правозахисних організацій і ініціативних груп, які працюють в сфері захисту прав ЛГБТКІ і протидії дискримінації. Загалом у освітніх заходах взяли участь близько 100 осіб з усіх регіонів України.

В рамках цього проекту також були розроблені [рекомендації](#) щодо дій правоохоронних органів у випадках атак на ЛГБТКІ-активістів під час публічних заходів та у ситуаціях злочинів на ґрунті ненависті за ознакою СОГІ, а також [методологія](#) моніторингу дотримання поліцією прав ЛГБТКІ. У процесі роботи на документи проводилися зустрічі та консультації із представниками [МВС](#) та Національної поліції.

Важливим аспектом проекту було те, що вдалося провести пілотну [апробацію](#) розробленого інструменту моніторингу практики забезпечення поліцією прав і свобод людини для представників ЛГБТКІ-спільноти на прикладі Запоріжжя, Києва, Кривого Рогу та Харкова.

За підтримки представництва Freedom House в Україні за звітний період був розроблений та [представлений](#) полісі бріф **«Цілі на 2019-2020 роки щодо захисту окремих прав ЛГБТКІ-спільноти та доступу до правосуддя»**, який стисло описує наявні механізми юридичного захисту прав представників української ЛГБТКІ-спільноти та проблеми, які виникають при використанні цих механізмів.

Крім цього, був [проведений](#) перший тренінг навчального модулю для юристів та адвокатів **щодо захисту прав представників ЛГБТКІ-спільноти та активістів**.

З метою адвокації захисту прав ЛГБТКІ була ініційована [заява правозахисних організацій](#) щодо рішення Чернівецької міської ради заборонити проведення на території міста ЛГБТ-заходів, а також опубліковано [матеріал](#) на тему безпеки найбільших ЛГБТ-подій України: як комунікують активісти і поліція.

«ЗАХИСТ І РОЗШИРЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ»

У 2019 році за сприяння представництва Freedom House в Україні було реалізовано проект «Захист і розширення громадянського суспільства в Україні», який, серед іншого, передбачав юридичний захист прав громадських активістів (5 кейсів).

Аналітичний напрям включав аналіз випадків порушення прав громадських активістів в Україні та розробку рекомендацій для громадянського суспільства, міжнародних організацій та органів влади щодо зменшення кількості нападів. Презентація документу запланована на 15 та 27 січня 2020 року.

Адвокаційна складова проекту щодо захисту прав громадських активістів включала проведення [панельної дискусії](#), [інтерв'ю юристки Центру стратегічного судового захисту УГСПЛ Віталії Лебідь](#), [звернення](#) УГСПЛ у зв'язку зі смертю черкаського активіста Вадима Комарова, [нараду](#) з співробітниками Національної поліції України щодо підвищення ефективності захисту громадських активістів.

Окрім зазначеного, працюючи у сфері захисту прав громадських активістів, УГСПЛ виступила із заявами та зверненнями щодо [наступу на громадських активістів та інших осіб в окупованому Криму](#), щодо [звіту](#) Тимчасової слідчої комісії ВРУ для проведення розслідування відомостей щодо нападів на Катерину Гандзюк та інших громадських активістів, з приводу [бездіяльності](#) поліції у розслідуванні нападу на «Укрінформ», щодо [нападів та погроз](#) захисникам Протасового яру.

В рамках правозахисної НеКонференції була проведена [майстерня «Чого чекати у царині захисту прав громадських активістів у 2020 році?»](#) та опубліковано аналіз [рішення у справах щодо подій 2010 року, в яких вперше в історії України для розгону активістів влада застосувала т. зв. «титушок»](#).

Освітній напрямок діяльності УГСПЛ

Валентина Потапова,
експерт УГСПЛ з освітніх питань

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС ПІДГОТОВКИ ТРЕНЕРІВ З ПИТАНЬ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНІЙ СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ.

Курс був направлений на підготовку тренерів для проведення заходів з підвищення фахового рівня суддів та адвокатів щодо застосування стандартів прав людини та норм міжнародного гуманітарного права у національній судовій практиці в умовах збройного конфлікту в Україні.

Протягом 2019 року було проведено комплексне навчання 19 тренерів (суддів та адвокатів), яке включало в себе:

- ✓ онлайн підготовку (апробацію розробленого дистанційного курсу «Захист прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні. Основи міжнародного гуманітарного права»);
- ✓ участь в двох навчальних судових процесах (moot court) з окремих питань та особливостей розгляду справ, пов'язаних з наслідками збройного конфлікту в Україні;
- ✓ 4-денний тренінг для тренерів з питань застосування МГП в національній судовій практиці та основ навчання дорослих.

По завершенню навчальної частини 9 тренерів з числа підготовлених тренерів провели 4 регіональних тренінги для суддів (2 в м. Київ та 2 в м. Одеса) з теми: «Застосування стандартів прав людини та норм міжнародного гуманітарного права у національній судовій практиці в умовах збройного конфлікту на території України».

По завершенню відбулася фінальна зустріч-майстерня для обміну досвідом та популяризації напрацювань проекту.

► <https://helsinki.org.ua/articles/suddi-ta-advokaty-razom-z-ekspertamy-obhovoryly-potrebu-v-otrymanni-iaakisnoi-osvity-v-sferi-mizhnarodnoho-humanitarnoho-prava/>

Спільними зусиллями команди експертів та підготовлених тренерів був підготовлений методичний посібник для проведення одноденних тренінгів «Застосування норм міжнародного гуманітарного права в національній судовій практиці».

► <https://helsinki.org.ua/articles/startuie-vidbir-advokativ-ta-suddiv-na-navchal-nyy-kurs-zakhyst-prav-liudyny-v-umovakh-zbroynoho-konfliktu-v-ukraini/>

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС ДЛЯ АДВОКАТІВ ТА СУДДІВ «ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ»

В 2019 році було відкрито конкурс на навчальний курс «**Захист прав людини в умовах збройного конфлікту**».

Курс має на меті підвищення професійного потенціалу суддів та адвокатів з застосування норм міжнародного гуманітарного права в національній судовій практиці, а саме щодо кваліфікації збройного конфлікту, співвідношення норм міжнародного гуманітарного права й прав людини та розгляду справ, пов'язаних з окупацією АР Крим та м. Севастополь.

Курс буде проходити в 2020 році і буде включатися в себе дистанційне проходження 3 навчальних модулів:

- Модуль 1.** Введення в міжнародну систему захисту прав людини
- Модуль 2.** Міжнародне гуманітарне право
- Модуль 3.** Співвідношення міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини.

У 2019 році діяльність УГСПЛ у сфері освіти була за наступними напрямками:

ЗАЛУЧЕННЯ ДО ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОСВІТИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ.

В 2019 році УГСПЛ продовжила роботу над формуванням державної політики освіти в сфері прав людини. Експерти УГСПЛ (Валентина Потапова, Сергій Буров) були залучені до розробки [Стратегії розвитку громадянської освіти на період до 2022 року](#). В робочу групу увійшли представники Міністерства освіти і науки України, інших центральних органів виконавчої влади, науковці, представники громадських організацій, експерти міжнародних програм з розвитку громадянської освіти.

Стратегії та плану заходів з її реалізації відповідають Концепції розвитку громадянської освіти в Україні, що базується на необхідності створення сприятливих умов для формування та розвитку громадянських компетентностей людини на всіх рівнях освіти та у в усіх складниках, що дасть змогу громадянам краще розуміти та реалізувати свої права в умовах демократії, відповідально ставитись до своїх прав та обов'язків, брати активну участь у суспільно-політичних процесах, а також усвідомлено забезпечувати захист, утвердження та розвиток демократії.

Продовженням діяльності по розвитку громадянських компетентностей стала участь в робочій групі Міністерстві освіти і науки України про підготовку методичних рекомендацій щодо ціннісних орієнтирів сучасної школи.

Також, за ініціативи Освітнього дому прав людини - Чернігів та у співпраці з УГСПЛ та іншими організаціями та державними відомствами було підготовлено другу частину (вища освіта та освіта дорослих) проекту Загальнодержавної програми освіти в сфері прав людини в Україні. Робоча група при МОН продовжує працювати над імплементацією програми в Україні.

Важливою складовою, цього напрямку стала діяльність в робочій групі Міністерства юстиції щодо обговорення концепції правової освіти населення, з метою розробки проекту Указу Президента «Про затвердження Національної стратегії підвищення рівня обізнаності населення України».

Розроблена та пройшла пілотування на базі 5 закладів вищої освіти України методична модель «Університет – простір прав людини» для закладів вищої освіти, що включають освіту в сфері прав людини до власних стратегій розвитку.

Експерти УГСПЛ долучились до діяльності пов'язаною з підвищенням, якості освіти юристів, спільно з Міністерством освіти та науки проводяться освітні заходи, спрямовані на підтримку реформування юридичної освіти, у тому числі і з боку громадських організацій. У цьому напрямку в УГСПЛ є свої напрацювання - навчальний курс «Стандарти прав людини у практиці адвокатів та суддів», який реалізується за підтримки Програма USAID «Права людини в дії» (<https://hrs-course.helsinki.org.ua/>). Це унікальний освітній інструмент, що має на меті підвищення професійного потенціалу суддів та адвокатів задля сприяння дотриманню і захисту прав і свобод людини в Україні, а також впровадження міжнародних стандартів у галузі прав людини в національну правову систему.

ДІЯЛЬНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ВІДДІЛУ ЩОДО ВИКЛИКІВ ГУМАНІТАРНОЇ КРИЗИ ТА ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ .

Важливою складовою діяльності УГСПЛ стала діяльність у сфері освіти щодо викликів гуманітарної кризи та збройного конфлікту в Україні.

Освіта як соціальна інституція є основою для функціонування будь-якого суспільства. Вона передає теперішні знання та спільну культуру та може відігравати важливу роль у формуванні продуктивних та політично зацікавлених громадян та сприяти соціальній єдності. Внаслідок конфлікту ефективність заходів з відбудови системи освіти може синхронізуватися з цілями побудувати мир та запобігти конфліктам шляхом інформування молодого покоління щодо цінностей, поглядів та навичок, необхідних для миру та толерантності.

► <https://helsinki.org.ua/events/19-rekomendatsij-rosiji-schodo-dotrymannya-hromadyanskyh-ta-politychnyh-prav-na-terytoriji-okupovanoho-krymu/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/kryms-kyy-poryadok-dennyi-dlia-prezydenta-ukrainy-volodymyra-zelens-koho/>

► <https://helsinki.org.ua/articles/pro-zbroynny-konflikt-dlia-ditey-hromads-ki-orhanizatsii-rozroblyi-osvitni-kursy-u-navchal-nykh-zakladakh/>

⁴ <https://goo.gl/zjCr2D> 6 березня інтерв'ю за темою «Освіта під окупацією» (що зробила держава для захисту освітніх прав мешканців окупованого Криму, які нові виклики постали через 5 років. Чому потрібно перейти від реагування на ситуаційні виклики до єдиної концепції реалізації освітніх прав. Не вирішене питання освітньої сертифікації мешканців окупованих територій вже зараз відштовхує молодь від своєї країни)

⁵ <https://helsinki.org.ua/articles/eksperty-obhovoryly-4-stratehichni-tsili-kontseptsii-perekhidnoho-pravosuddia-v-ukraini/>

⁶ [https://www.facebook.com/Ugspl/posts/2212269588820985?_xts__\[0\]=68.ARCY9UlvpnFlv0R3c5uHKpTP-CVqYWCAI5gBBsELRL5CEjO4MTFLQtBIMd-YstfQPvрутMvkyBxYGHQn6-QVITd-Q32SH52j_t8HY1UJmGyjuT6NjjFKx36HFVx-j_AIAeEQPTkaihtlb_Mh3TyaGNN_XBk_cDkiyJEYNBuaylqd8_gk-Pkd2drw74oNGGYRg90X3qxQLWW86EvaXj2HhofdEG-upom477avUP9-kZH9PbqZceSX43U3k8wmlHTw5b-hqY-6qwKOGWAgkuRe83Dk266bONZ2CWj1nYwPoDPO-aq-EvuaDVTPmUytNOK-rGiermmysieVo5WVRmGXpVORQ&tn_=-R](https://www.facebook.com/Ugspl/posts/2212269588820985?_xts__[0]=68.ARCY9UlvpnFlv0R3c5uHKpTP-CVqYWCAI5gBBsELRL5CEjO4MTFLQtBIMd-YstfQPvрутMvkyBxYGHQn6-QVITd-Q32SH52j_t8HY1UJmGyjuT6NjjFKx36HFVx-j_AIAeEQPTkaihtlb_Mh3TyaGNN_XBk_cDkiyJEYNBuaylqd8_gk-Pkd2drw74oNGGYRg90X3qxQLWW86EvaXj2HhofdEG-upom477avUP9-kZH9PbqZceSX43U3k8wmlHTw5b-hqY-6qwKOGWAgkuRe83Dk266bONZ2CWj1nYwPoDPO-aq-EvuaDVTPmUytNOK-rGiermmysieVo5WVRmGXpVORQ&tn_=-R)
<https://www.facebook.com/USAIDUkraine/photos/a.194645397225582/2279694045387363/?type=3&theater>

Освітній відділ УГСПЛ приєднався до розробці документів:

- ✓ «19 рекомендацій Росії щодо дотримання громадянських та політичних прав на території окупованого Криму»
- ✓ Кримський порядок денний для Президента України Володимира Зеленського
- ✓ [Концепція забезпечення рівних можливостей в реалізації права на отримання вищої освіти особами, які проживають на тимчасово окупованих територіях України](#)

Налагоджена співпраця з Міністерством освіти та науки та з Постійним Представником Президента України з питань АР Крим та м. Севастополь щодо теми «Освіта для окупованих територій: проблеми та шляхи вирішення». Питання, які на порядку денному: розробка Стратегії та Плану де окупації, формування «кримського порядку денного», проблеми пов'язані зі знищенням громадянської ідентичності у дітей та молоді окупованих територій через формальну та неформальну освіту⁴ та інші. Спільно з в Департаментом загальносередньої освіти Міністерства освіти та науки розпочата робота по створенню методичних матеріалів про збройний конфлікт для вчителів, дітей та молоді. УГСПЛ та інші громадські організації розробили освітні курси у навчальних закладах до шкільних програм та підручника «Історії України» 11 клас. щодо розробці методичних матеріалів (на основі «Історії одного міста»)

Тема впливу освіти була висвітлена на експертному обговоренні 26 листопада 2019 року в Комітеті ВР «Запровадження засад перехідного правосуддя як передумови підготовки до постконфліктного періоду, деокупації територій та реінтеграції населення»⁵

Експерти УГСПЛ прийняли участь в експертному обговоренні методик і результатів оцінки програм, спрямованих на розвиток громадянської освіти і превенцію насильницьких конфліктів під час VII Робочої наради з питань апробації та впровадження курсу «Культура добросусідства» в навчальних закладах України (22 листопада 2019 року м. Чернівці).

Проведено консультації представників громадських організацій щодо Плану дій «Стратегії інформаційної реінтеграції Автономної Республіки Крим та м. Севастополя» з Міністерством інформаційної політики.

Дуже впливовим майданчиком для поширення інформації про основні принципи «правосуддя перехідного періоду» стали Містечки USAID⁶. В межах діяльності Містечка USAID на локації «Правова допомога» в 4-х містах України (Черкаси, Краматорськ, Северодонецьк, Маріуполь) працював «майданчик» Програми «Права людини в дії». Усі охочі мали змогу отримати інформацію щодо діяльності УГСПЛ, її приймалень, були презентовані звіти

«Історія одного міста. Мар'їнка: на лінії вогню», «Історія одного міста. Станиця Луганська» та «Історія одного міста. Окупація та звільнення Северодонецька», «Історія одного міста. Звільнення та оборона Маріуполя». Під час роботи майданчику УГСПЛ відвідувачам пропонували брати участь в арт-майстерні «Розпис еко-сумки», аби більше дізнатись про принципи «правосуддя перехідного періоду» (а саме, право на доступ до правосуддя та справедливий суд, право на відшкодування збитків, право знати правду, гарантії неповторення). Дорослі та діти мали змогу власноруч розробити непересічний дизайн своєї еко-сумки та засвідчити усвідомлення того, що наша сила – в єдності, особливо коли потрібна солідарна допомога у звільненні політв'язнів⁷. Паралельно, дискусії допомогли зрозуміти важливість спільних дій щодо подолання наслідків збройного конфлікту та необхідність запровадження «правосуддя перехідного періоду».

ПРАКТИЧНО-ОРІЄНТОВАНА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ЗМІЦНЕННЯ ПАРТНЕРСТВА МІЖ НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА ВИШАМИ

В 2019 році продовжена співпраця з закладами вищої освіти Києва (Таврійський національний університет, Київський Національний університет культури та мистецтва) на базі УГСПЛ пройшли стажування 63 студента. Під час проведення практики студенти отримали знання з основ «правосуддя перехідного періоду» та були залучені до завдань по виконанню проекту USAID та завдань, які стосуються захисту прав людини.

Четвертий рік на базі УГСПЛ відбувається навчання магістрів Інституту Міжнародних відносин Київського Національного університету ім. Т.Шевченка «Практикум з правозахисної діяльності (Юридична клініка з прав людини)». Особливості курсу в 2019 році була спрямованість на питання захисту прав людини в умовах збройного конфлікту та «правосуддя перехідного періоду». Основними темами стали:

- ✓ «Подолання безкарності під час збройного конфлікту в Україні» (Максим Тимочко), практична робота за темою «Документування під час збройних конфліктів» через інтерактивне обговорювання фільму «Транзитний пункт» (Олексій Біда)
- ✓ «Освіта та перехідне правосуддя» (Валентина Потапова)
- ✓ «Використання РФ міжнародного права в пропаганді» (Максим Тимочко)
- ✓ «Мова ворожнечі: поняття та способи протидії. Злочини на ґрунті ненависті» (Олена Сапожникова)
- ✓ «Особливості використання міжнародного права в контексті збройних конфліктів (співвідношення МППЛ та МГП)» (Анастасія Мартиновська)

⁷ історична [https://www.facebook.com/Ugsp/posts/2427678550613420?_xts__\[0\]=68.ARAR6MRL4Q5i--pLEXcwjpn6kFq3xF0bTlxXHfDsgbbRQRJk_2vsoC2Aiu9tmNn9fUjxOA7BbOJVy1br1kMCKyq2QnLod0sYaQqvZGVn_HE_8yFxfyC41jDFdtZiFBNSE431ctowsPTCiQKkmhPoZY_3TvMj3N_X6qsG4gAGhtN9Vbd4QU6zaUv hVImGCd2E5v75SkISswSwHyf59ngIYFcWh4sWo--lgrUhW_BGR_zE2HQd-Oq_8Ca41uvBk15bg9RsAipKR7H13FgRTa6dAQzK-b267HMYddw05-2_ltdHmrkOOHNw pKjIXOk8qKcjAl00S1pJCP2WKQVLiskOw4g&_tn=-R](https://www.facebook.com/Ugsp/posts/2427678550613420?_xts__[0]=68.ARAR6MRL4Q5i--pLEXcwjpn6kFq3xF0bTlxXHfDsgbbRQRJk_2vsoC2Aiu9tmNn9fUjxOA7BbOJVy1br1kMCKyq2QnLod0sYaQqvZGVn_HE_8yFxfyC41jDFdtZiFBNSE431ctowsPTCiQKkmhPoZY_3TvMj3N_X6qsG4gAGhtN9Vbd4QU6zaUv hVImGCd2E5v75SkISswSwHyf59ngIYFcWh4sWo--lgrUhW_BGR_zE2HQd-Oq_8Ca41uvBk15bg9RsAipKR7H13FgRTa6dAQzK-b267HMYddw05-2_ltdHmrkOOHNw pKjIXOk8qKcjAl00S1pJCP2WKQVLiskOw4g&_tn=-R)

- ✓ «Механізми компенсації збитків та завданої шкоди жертвам збройного конфлікту. Особливості притягнення осіб до кримінальної відповідальності за злочини, вчинені у АРК та ОРДЛО»
- ✓ «Особливості врахування історичної травми під час роботи зі свідками: досвід роботи Центру Документування» (Олексій Біда)
- ✓ практична робота на тему «В'їзд осіб, переміщення товарів на тимчасово окуповані території у Донецькій та Луганській областях: досвід роботи приймальні УГСПЛ щодо вирішення проблемних питань» (С. Мовчан)⁸

ПІДВИЩЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ В ПИТАННЯХ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Проведення Відкритої мистецької інсталяція на тему: «Валізи правозахисників» на фестивалі документального кіно Docudays UA 2019⁹

Презентація на IV Всеукраїнська конференція «Документальне кіно як інструмент медіапросвіти з прав людини» на фестивалі документального кіно Docudays UA 2019 для керівників мережі кіноклубів (більш 150) методичних аспектів 5-ї колекції документальних фільмів для кіноклубів.¹⁰ До нової колекції увійшли розроблені методичні рекомендації до фільму «Побачимось у Чечні», метою яких сприяти розумінню «права на правду», що є важливою складовою правосуддя перехідного періоду.

Експерти ЦД УГСПЛ прийняли участь у численних конференціях, круглих столах та просвітницьких заходах по всій Україні.¹¹

З метою покращення рівня надання правової допомоги було проведений чотири 2-денний тренінгів для осіб, які здійснюють правовий супровід цільової групи проекту, присвячений механізмам усунення порушень прав, особливостям категорії справ щодо ЛЖВ, ключових спільнот, уразливих до ЛЖВ, хворих на туберкульоз. До тренінгу залучилися не лише юристи приймалень УГСПЛ, але й юристи та адвокати, з якими УГСПЛ співпрацює по справах, пов'язаних з тематикою проекту, у регіонах, представники партнерських організацій.

Інформування про ситуацію з правами людини та діяльність УГСПЛ в цьому напрямку відбувалося і зі студентами закордонних вишів. Так, студенти з Польщі ознайомились з діяльністю УГСПЛ та Програми USAID «Права людини в дії». Експерти УГСПЛ та Програми USAID Олексій Біда, Кирило Сидорчук та Валентина Потапова говорили про місію організації і представили основні напрямки її діяльності щодо захисту прав людини в Україні, особливо в Криму і на територіях, де триває збройний конфлікт і наближених до нього на сході країни.

⁸ [https://www.facebook.com/Ugspl/posts/2536744023040205?_xts__\[0\]=68.ARArTriMX00zyv5ZVbY345GtzYwDCB.P8PCfI77fUO7XSw_GjJKX1Ky8a_jCC-FwflHv7plsLpXB5X1mMXhBvauHZM-74qAGyg55QKq3gNP9eZO_fhZA0foPHg0AfMKSLi8BruXcDhiqWKY8JHdOEioUKH3NkWX2WNTZ229jP7aaxwkodUhw84dklNwPSr1neJa5zqKkLOFIUcrMi-3GOA_877o9NoYeCVmoKuz1voUQEsXcveXQaN1c7oPnEmri8nbs4a7qFge5X4_XOhSX95KH10Cus-f4gxlOuNiz_IGzjidGkEWTeXtuBqUmtUjj8cUohqwgV133Z-Mp4FLyvw19kgA&_tn=-R](https://www.facebook.com/Ugspl/posts/2536744023040205?_xts__[0]=68.ARArTriMX00zyv5ZVbY345GtzYwDCB.P8PCfI77fUO7XSw_GjJKX1Ky8a_jCC-FwflHv7plsLpXB5X1mMXhBvauHZM-74qAGyg55QKq3gNP9eZO_fhZA0foPHg0AfMKSLi8BruXcDhiqWKY8JHdOEioUKH3NkWX2WNTZ229jP7aaxwkodUhw84dklNwPSr1neJa5zqKkLOFIUcrMi-3GOA_877o9NoYeCVmoKuz1voUQEsXcveXQaN1c7oPnEmri8nbs4a7qFge5X4_XOhSX95KH10Cus-f4gxlOuNiz_IGzjidGkEWTeXtuBqUmtUjj8cUohqwgV133Z-Mp4FLyvw19kgA&_tn=-R)

⁹ <https://www.flickr.com/photos/docudaysua/albums/72157677355028927>

¹⁰ <https://www.flickr.com/photos/docudaysua/albums/72157707842668794>

¹¹ <https://helsinki.org.ua/articles/pravozakhysnyky-uhspl-vzialy-uchastu-mandrivnomu-docudays-ua-na-lvivshchyni/>
<https://helsinki.org.ua/articles/eksperty-obhovoryly-4-stratehichni-tsili-kontseptsii-perekhidnoho-pravosuddia-v-ukraini/>
<https://helsinki.org.ua/articles/studenty-z-pol-shchi-oznayomylys-z-diiial-nistiuhspl-ta-prohramy-usaid-prava-liudyny-v-dii/>

СПІВПРАЦЯ З ОСВІТНІМ ДОМОМ ПРАВ ЛЮДИНИ – ЧЕРНІГІВ

Розроблена та пройшла пілотування на базі 5 закладів вищої освіти України методична модель «Університет – простір прав людини» для закладів вищої освіти, що включають освіту в сфері прав людини до власних стратегій розвитку.

126 учасників цього річного Освітнього Фесту прав людини, окрім того, що мали можливість посилити свій потенціал завдяки високого рівня майстер-класам, обміну досвідом та плануванню спільних громадських ініціатив, розробили 8 освітніх продуктів з прав людини. Майстер-класи pro bono провели 25 експертів. Одним із результатів Фесту була розробка проекту Міжнародної школи з прав людини для молодих активістів, підготовка якої планується організаціями-партнерами Мережі домів прав людини.

Розпочали навчання 15 громадських активістів у «Всеукраїнській школі з прав людини для молодих активістів», що сфокусована на проблемах підтримки та захисту правозахисників. Практичні етапи Школи продовжуватимуться у 2020 році і передбачають окрім навчання здійснення учасниками конкретних дій, що будуть одночасно й навчанням.

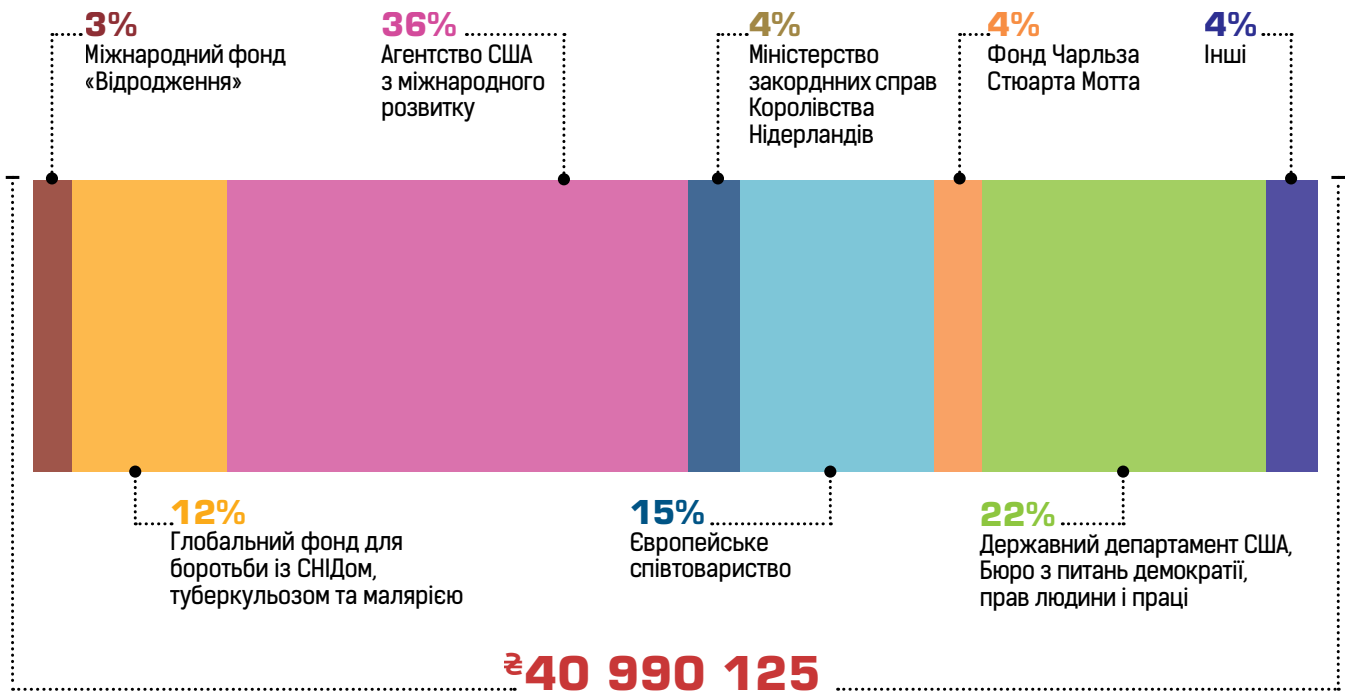
ОДПЛ зробив свій внесок разом з партнерами у розробку та проведення тренінгу «Роль парламенту у захисті прав людини» для 17 народних депутатів та їхніх помічників Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин.

У співпраці з Українською Гельсінською спілкою з прав людини, Гельсінським фондом прав людини (м. Варшава), Білоруським домом прав людини ім. Бориса Звозскова 30 випускників курсу «Стандарти прав людини в практиці адвокатів та суддів» мали можливість підвищувати свій професійний потенціал завдяки стажуванням і семінарам щодо використання практики Amicus Curia, роботи системи захисту права людини в рамках ООН, Міжнародне гуманітарне право. З Міжнародного гуманітарного права разом з УГСПЛ із числа випускників були підготовлені 13 тренерів, розроблені 2 тренінги та посібник з проведення Муткортів.

В рамках координування роботи міжнародної освітньої платформи Мережі домів прав людини «ILIA-online» було розроблено спільне з партнерами стратегічне бачення розвитку онлайн платформи, операційний план на 2020 рік та опис Концепції. Проведені технічні роботи на платформі, оновлено 4 та створено 2 нових курса. Курс «Міжнародне гуманітарне право» пройшов апробацію. Перекладені всі анотації наявних курсів для юристів, адвокатів, правозахисників англійською.

Фінансовий звіт УГСПЛ за 2019 рік

НАДХОДЖЕННЯ:

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ:

Агентство США з міжнародного розвитку	€14 608 928
Глобальний фонд для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією	€5 267 000
Європейське співтовариство	€6 188 887
Національний демократичний інститут міжнародних відносин	€503 508
Фонд Чарльза Стюарта Мотта	€1 779 359
Державний департамент США, Бюро з питань демократії, прав людини і праці	€8 782 959
Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй	€426 326
Посольство США в Україні	€473 479
Міжнародний фонд «Відродження»	€1 010 604
Міністерство закордонних справ Королівства Нідерландів	€1 600 000
Міністерство закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина	€269 619
Інші	€79 456
ВСЬОГО	€40 990 125

ПРОГРАМНІ ВИТРАТИ:

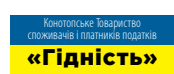
Оплата персоналу	€8 655 889
Підтримка громадських приймалень	€3 008 807
Оплата адвокатів та пов'язані витрати	€3 211 960
Гонорар експертів	€2 611 580
Переклад	€100 751
Публікації та промо-продукція	€497 416
Витрати на польові місії	€85 144
Публічні заходи	€200 626
Робочі зустрічі	€221 891
Тренінги та інші навчальні заходи	€1 976 441
Навчання персоналу	€11 200
Участь у національних та міжнародних заходах	€392 736
Підтримка та оновлення сайтів та баз даних	€67 239
Поїздки	€124 582
Поштові витрати та доставка	€88 491
Обладнання та меблі	€134 214
Канцтовари та витратні матеріали	€156 736
Обслуговування підтримка та оновлення обладнання	€27 383
Книги, періодика та бази даних	€60 526
Зв'язок	€64 389
Оренда приміщення	€661 423
Субгранти партнерським організаціям	€5 940 965
Загалом Програмних Витрат	€28 300 389

АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ:

Оплата персоналу	€5 808 956
Зовнішній аудит	€10 640
Зв'язок	€17 116
Обладнання та меблі	€348
Оренда приміщення	€175 821
Поштові витрати та доставка	€23 523
Банківські витрати	€73 167
Канцтовари та витратні матеріали	€41 664
Інші витрати	€301 471
Загалом Адміністративних Витрат	€6 452 706
ЗАГАЛЬНА СУМА	€34 753 095

До складу спілки входять:

Конотопське товариство споживачів і платників податків «Гідність» – м. Конотоп Сумської області

Асоціація «Громадські ініціативи» – м. Кропивницький

Громадська організація MART – м. Чернігів

Сумське міське об'єднання громадян «Громадське бюро «Правозахист»

Одеська правозахисна група «Верітас»

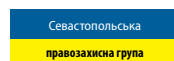
Всеукраїнське товариство політичних в'язнів і репресованих

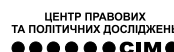
Громадський комітет захисту конституційних прав та свобод громадян – м. Луганськ (нині у м. Київ)

Конгрес Національних Громад України (КНГУ)
Веб-сайт: kngu.org

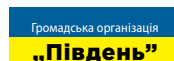
Севастопольська правозахисна група

Центр правових та політичних досліджень «СІМ»,
Веб-сайт: centre7.org.ua

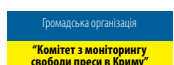
Херсонська обласна організація Комітету виборців України (ХОО KBV)

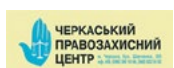
Громадська організація «Південь»

Харківська правозахисна група

Громадська організація «Комітет з моніторингу свободи преси в Криму»

Черкаський правозахисний центр м. Черкаси

Чернігівський громадський комітет захисту прав людини

Чортківська міська громадська організація «Гельсінська ініціатива-XXI» – м. Чортків Тернопільської області

Одеське обласне відділення Комітету виборців України

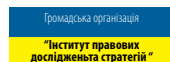
Громадська організація «Флора» – м. Кропивницький

Громадська організація «Територія успіху» – м. Кропивницький

Екологічно-гуманітарне об'єднання «Зелений Світ» – м. Чортків

Громадська організація «Інститут правових досліджень та стратегій» – м. Харків

Херсонський обласний фонд милосердя та здоров'я

Східноукраїнський центр громадських ініціатив

Хмельницька обласна громадська організація «Подільська правова ліга»

Чугуївська правозахисна група – м. Чугуїв, Харківської області

Правозахисна група «Січ» – м. Дніпро

Волинська Обласна Громадська Організація «Центр Правової Допомоги» – м. Ковель, Волинської області

Північна правозахисна група м. Суми

Керівні органи правління

Євген Захаров

голова Правління, голова Харківської правозахисної групи

Олександр Степаненко

голова ГО «Зелений Світ», м. Чортків

Наталія Бімбірайте

голова правління Херсонської міської громадської організації «Культурний центр Україна – Литва»

Анатолій Бойко

голова Одеської обласної організації Всеукраїнської громадської організації «Комітет виборців України»

Володимир Яворський

незалежний експерт

Лідія Тополевська

керівниця ГО «Центр правових та політичних досліджень «Сім» м. Львів

Алла Тютюнник

членкиня Всеукраїнського громадського об'єднання «Сприяння професійного розвитку представництва громадських інтересів і захисту прав людини в Україні»

Дмитро Рева

керівник правозахисної групи «Січ» м. Дніпро

Микола Козирев

голова ГО «Громадський комітет захисту конституційних прав та свобод громадян» м. Вишгород

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ

Інга Дудник голова ГО «Територія успіху»
м. Кропивницький

Людмила Шестакова ГО «Територія успіху» м. Кропивницький

Наталія Кулікова ГО «Чернігівський громадський комітет
захисту прав людини» м. Чернігів

СПОСТЕРЕЖНА РАДА

Спостережна рада складається з відомих правозахисників і правників. Кількісний та персональний склад Спостережної ради затверджується Загальними зборами Асоціації.

Спостережна рада є дорадчим і консультативним органом Асоціації.

До Спостережної ради Спілки увійшли відомі діячі правозахисного руху 60-х – 80-х років:

Мирослав Маринович

[Йосип Зісельс,](#)

[Василь Овсієнко.](#)

Дякуємо за підтримку:

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)

Державний департамент США. Бюро з демократії, прав людини і праці

Європейське співтовариство (EU)

Глобальний фонд для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією

Фонд Чарльза Стюарта Мотта

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй

Національний демократичний інститут міжнародних відносин

Міжнародний фонд «Відродження»

Міністерство закордонних справ Королівства Нідерландів

Auswärtiges Amt

Міністерство закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина

Звіт підготували

Олександр Павліченко
Максим Щербатюк
Олег Мартиненко
Олексій Біда
Михайло Тарахало
Олена Семьоркіна
Ксенія Семьоркіна
Максим Петров
Валентина Потапова
Наталія Козаренко
Людмила Єльчева

**УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ**

Інтернет портали УГСПЛ

www.helsinki.org.ua
www.precedent.in.ua
www.edu.helsinki.org.ua
www.hro.org.ua
memorialmap.org

Адреса

04070, м. Київ, вул. Фролівська, 3/34, 3-й поверх, (М. Конрактова площа)

Адреса для листування:

Українська Гельсінська спілка з прав людини (або УГСПЛ)
Прізвище особи на яку адресується лист, а/с 100, м. Київ, 04071

Контакти

Електронна адреса офісу: office@helsinki.org.ua
Телефон офісу: (044) 485 17 92, факс (044) 425 99 24